

A GERECSÉ NATÚRPARK TERMÉSZETI ÉRTÉKEI

„A hetedik csoda”

Musicz László
projektmenedzser, Által-ér Szövetség

Agostyán, 2019.03.02.

9 tanösvény a Gerecse Natúrparkban

ELŐJÁRÓBAN A GERECSE NATÚRPARKRÓL

*„Ahol a források vize és a
zarándokutak csendje
a sasbércek világával
találkozik...”*

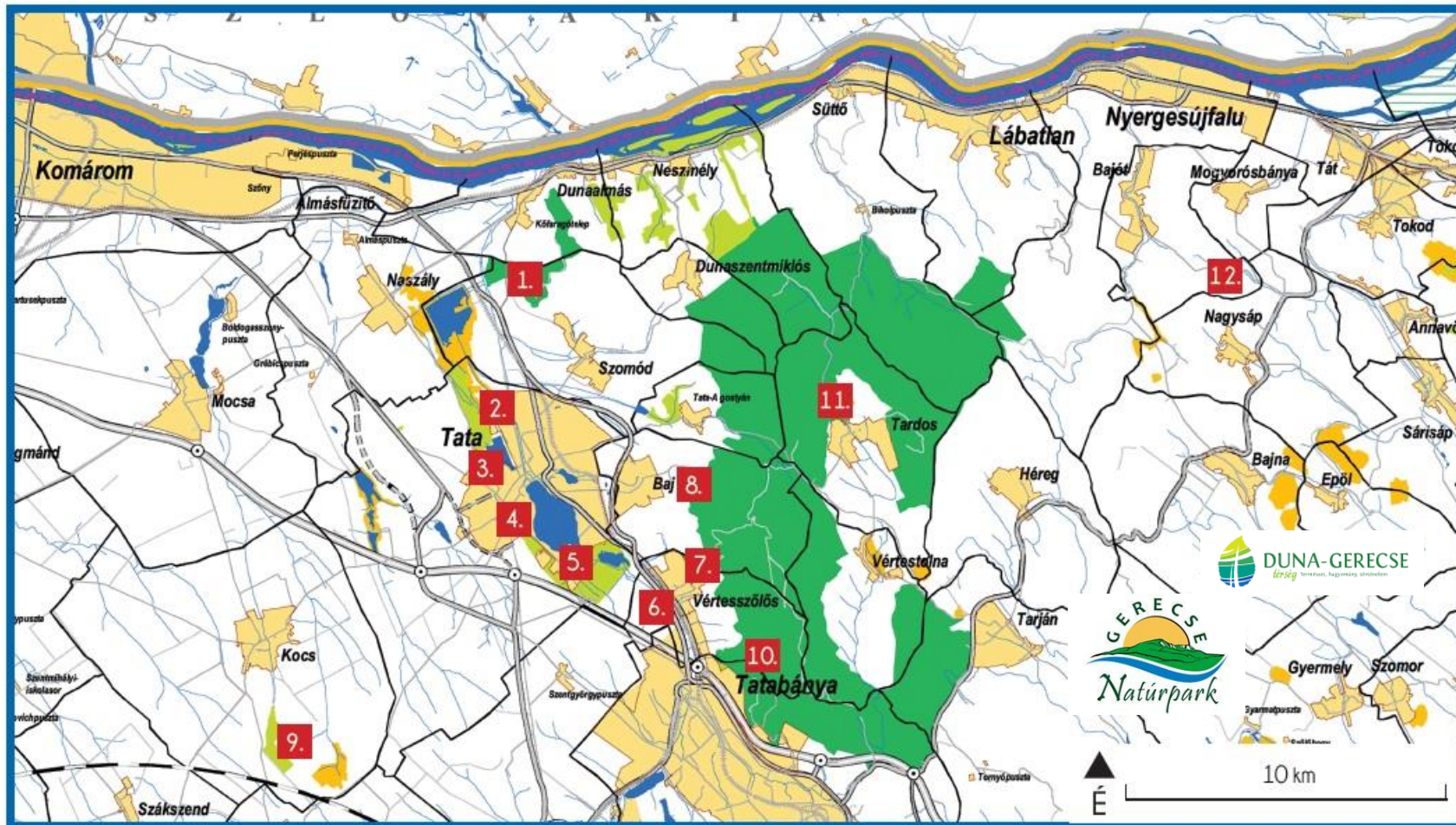
A GERECSÉ NATÚRPARK LEG-JEI

- 455 barlang, karsztüreg
- Római kor óta aktív kőbányászat
- Magyarország legbővebb vizű karsztforrásai (Tata)
- 3 zarándokút (Mária út, Szent Jakab út, Gyöngyök útja)
- A világ legnagyobb madárszobra (Tatabánya, Turul)
- Európa egyik legősibb emberi lelete (Vértesszőlős)
- Európa egyik legjelentősebb vadlúd gyülekezőhelye (Tata, Öreg-tó)
- Magyarország legrégebb halastava (Tatai Öreg-tó)
- Magyarország hetedik legnagyobb hársfája (Süttő, kislevelű hárs)
- Magyarország egyik leghosszabban megmaradt római kori útja (Dunaalmás, Szomód)

A GERECSÉ NATÚRPARK LEG-JEI

- Magyarország egyik legrámaibb török kori csatája (Nyergesújfalú, Pusztamarót)
- Magyarország egyik legnépszerűbb teljesítménytúrája (Tatabánya, Gerecse-50)
- A középkori kocsi bölcsője (Kocs)
- Magyarország legritkább, fokozottan védett növényfajai (Lábatlan-Bajót: magyarföldi husáng, Tata: nagy aggófű)
- Ahol 200 millió év földtörténete tanulmányozható (Dunaalmási Kőfejtők, Tatai Kálvária-domb)
- Az „Ördöglovas” rezidenciája (Bajna, Sándor-Metternich kastély) és nyughelye (Gyermely-Gyarmatpuszta)
- Ahonnan 3 ország 11 hegységének csúcsai láthatók (Süttő, Nagy-Gerecse)
- Magyarország első történeti kertje (Tata, Angolpark)
- Az év fája 2015 (tatai nagy platán)

TANÖSVÉNYEK A GERECESE NATÚRPARKBAN

1. Dunaalmási Kőpíte Túrakörök Tanösvény
2. Fényes Tanösvény
3. Réti-tó Tanösvény
4. Tatai Kálvária-domb földtani bemutatóhely

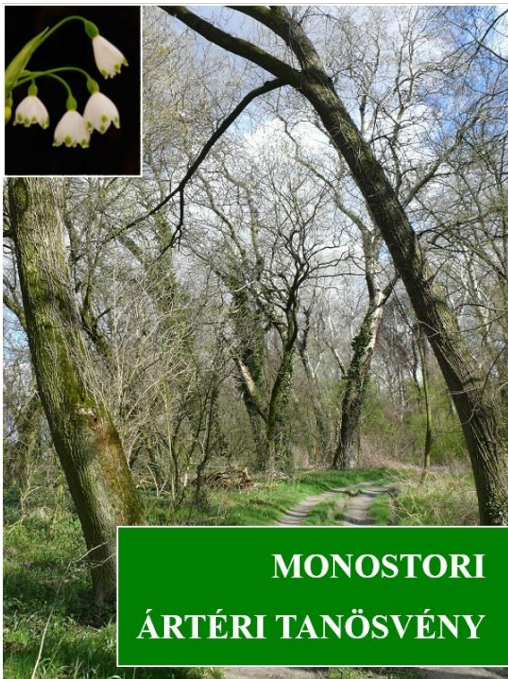
5. Tatai Öreg-tó sétaút
6. Által-ér völgyi Tanösvény
7. Vértesszőlősi Előember Telep
8. „Tájban élő ember” Túraútvonal

9. Kocsi Hosszú-völgy Tanösvény
10. Gerecse Kapuja Tanösvény
11. Tardosi Malom-völgy Tanösvény
12. Péliföldszentkeresztő Szent-kút Tanösvény

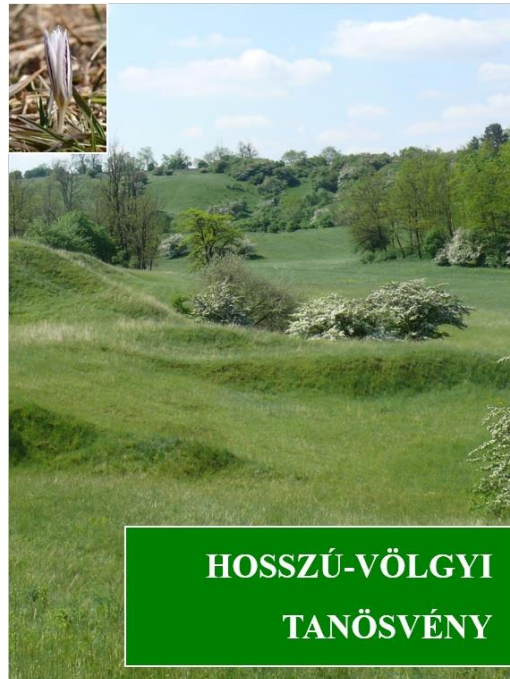
Minden helyszínen:

- indító tábla 4 nyelven
- interaktív állomás
- 5-10 tanösvény oszlop
- vezetőfüzet 4 nyelvű összefoglalóval
- érintőképernyős információs felület

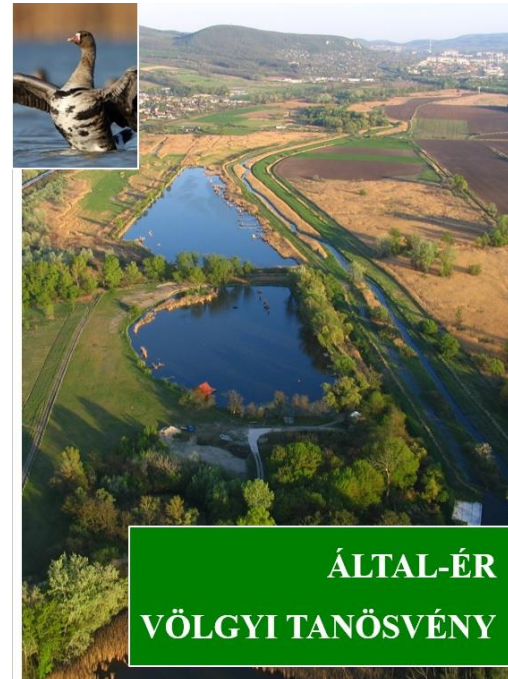

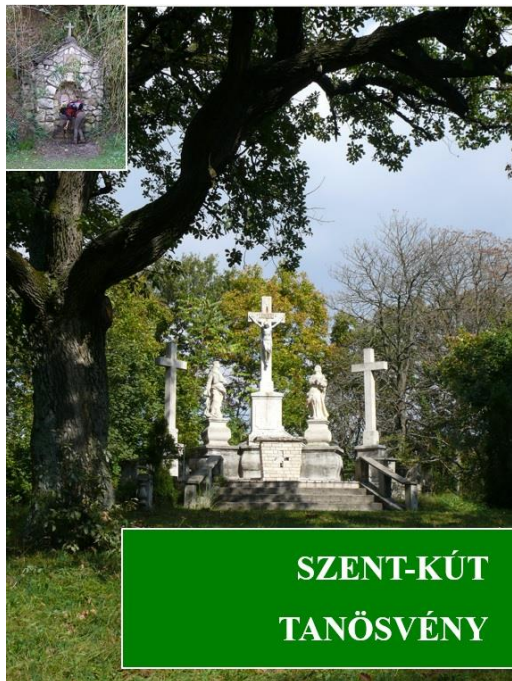
**MONOSTORI
ÁRTÉRI TANÖSVÉNY**

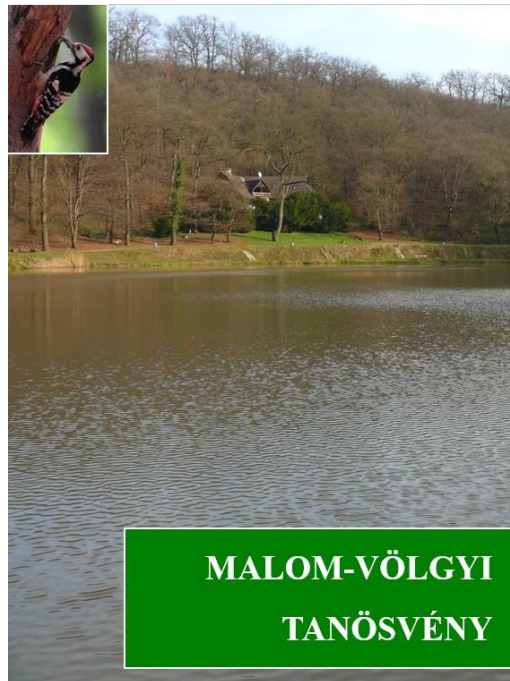
**HOSSZÚ-VÖLGYI
TANÖSVÉNY**

**ÁLTAL-ÉR
VÖLGYI TANÖSVÉNY**

**SZENT-KÚT
TANÖSVÉNY**

**MALOM-VÖLGYI
TANÖSVÉNY**

CINCÉR-FÜZETEK

**Köpite Túrakörök
Dunaalmás**

MONOSTORI ÁRTÉRI TANÖSVÉNY

Monostor Floodplain Educational Trail / Der Lehrpfad des Auegebietes von Monostor / Náučný chodník Monostori ártéry

ÜDVÖZÖLJÜK KOPPÁNYMONOSTORON, A SZENT PÁL-SZIGETEN, AHOL MA IS A VÍZ AZ ÚR!

Komárom a Duna azon szakaszán található, ahol a Szigetköz és Csallóköz világa véget ér és a folyam széles medré magába fogadja a Vág, a Nyitra és Öreg-Zsitva vizeit. Az Európát átszelő folyó sziget-éptető tevékenysége itt nyomon követhető, ha a XVIII. és XIX. századi katonai térképeket összevetjük a mai állapotokkal. A napjainkban mintegy 3,5 km hosszú Szent Pál-sziget valaha több kisebb szigettől állt, de ezek az évszázadok során összekapcsolódtak, a kisebb ágak feltöltődtek.

Komárom stratégiai helyzete már a római korban ismert volt, Brigetio ezért vált fontossá az egykori Pannónia határvidékén, a Limes mentén. Komárom Szabad Királyi Város a középkorban sem vesztette jelentőségéből, a kereskedőváros életét sok szálon határozta meg a Duna. A „Duna Gibraltarja-ként” számon tartott Komárom híres és Világörökség-várományos erőrendszerének nyugati tagja (a Monostori Erőd) innen nem messze, a Homok-hegyen épült ki a XIX. században.

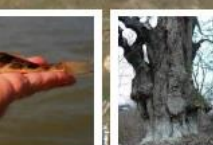
A Duna által évezredek óta formált tájon ma is a víz az úr. A szigetet 2-3 évtizede előnti a zöldár, 2013 júniusában pedig minden idők legmagasabb vízszálával, 845 cm-rel tetőzött a Duna Komáromnál. Az itt húzódó szigetvilág és Duna-árter igen gazdag élővilágnak nyújt otthont. Ez az óriási feketé nyárfa (Populus nigra), a réti sasok (Haliaeetus albicilla) és eurázsiai hódok (Castor fiber) birodalma, ahol a védett ligeti csillagvirág (Scilla vimbodensis) szinte szőnyegként borítja a tavaszi ártéri erdők alját. Az ártér nesztelen éjszakai vadászai a vízi denevérek (Myotis daubentonii), a nyári lombkoronából pedig a zöld levelibekák (Hyla arborea) jellegzetes hangja és az énekes rigók (Turdus philomelos) gyönyörű éneke hallatszik. A ligetek szép pillangófaja az Atalanta-lepke (Vanessa atalanta). A komáromi Duna-szakasz egyik legnagyobb értéke azonban kétségtelenül az endemikus és Natura 2000 jelölő fajokban gazdag halfauna. A halak egyik legjellegesebb képviselője a magyar buco (Zingel zingel), melynek egyetlen példánya 100.000,- Ft természetvédelmi értékű.

A Szent Pál-szigeten kialakított mintegy 6,7 km hosszú tanösvény mentén 10 állomás került kialakításra. A számozott faoszlopokkal jelölt állomásokhoz tartozó aktuális információkat egy külön a tanösvényhez készített, képekkel illusztrált ismertető füzet osztja meg a látogatókkal.

A Szent Pál-sziget minden évszakban, sőt minden alkalommal új látványokat nyújt, ismerje meg Ön is az értékeit és jöjjön vissza máskor is!

Kellemes ismeretszerzést és élményeket kívánunk Önnek!

Duna-Gerece Nonprofit Kft.
www.duna-gerece.hu

WELCOME TO KOPPÁNYMONOSTOR ON SZENT PÁL ISLAND, WHERE STILL THE WATER REIGNS

Komárom is situated on that part of the Danube where Szegedköz and Csallóköz regions end and the river accepts the waters of Vág, Nyitra and Öreg-Zsitva. Here we can monitor the island building activity of this river which runs through Europe, if we compare military maps from the 18th and 19th centuries with the present situation. Szent Pál Island is 3.5 km long at present but once it consisted of more small islands which were linked together and the smaller branches were filled.

The strategic position of Komárom was already known in the Roman period, that is why Brigetio became important in the border area of the former Pannonia, along the Limes. Komárom was also significant as a Royal Free City in the Middle Ages and the title of trading city was determined by the Danube in many ways. The western member of the fortress system of Komárom (regarded as 'Gibraltar of the Danube') was built not far from here, in

Homok 100 in the 19th century. This fortress system is expected to be included on the World Heritage list.

Still the water reigns in this landscape formed by the Danube for thousands of years. The island is covered by summer floods 2-3 times a year. In June 2013, the highest ever water level was measured (845 cm) at Komárom. The islands and floodplains of the area give habitat to a very rich wildlife. This is the kingdom of giant black poplars (Populus nigra), white-tailed eagles (Haliaeetus albicilla) and Eurasian beavers (Castor fiber), where flowers of a protected aqilla species (Scilla vimbodensis) cover the ground of spring floodplains forests like a carpet. Nocturnal night hunters of the floodplains are the Daubenton's bat (Myotis daubentonii), while from summer canopies we can hear the characteristic wicks of European nightingales (Hyla arborea) and the beautiful song of song thrushes (Turdus philomelos). A nice butterfly species of growth is the red admiral (Vanessa atalanta).

However, one of the greatest values of the Danube section near Komárom is its rich fauna rich in endemic and Natura 2000 indicator species. A most prominent fish species is the common zingel (Zingel zingel), whose conservation value is 100,000 HUF per a single individual.

There are 10 stations along the 6.7 long educational trail on the Szent Pál Island. As the stations signed by numbered wooden pillars, visitors can find an illustrated booklet with the relevant information about the educational trail.

Szent Pál Island has now attractions in every season or even at every visit. Meet these values and come back again soon!

We wish you enjoyable learning and experience!

WILLKOMMEN IN KOPPÁNYMONOSTOR, AUF DER ST. PAUL INSEL, WO AUCH HEUTE NOCH DAS WASSER HERRSCHT!

Komárom ist an einem Abschnitt der Donau zu finden wo die Weiler der Kleinen Schüttung und der Großen Schüttung am Ende sind und das breite flache Fluss- und Gewässer der Weiler der Mitter und der Zsitsa aufsteigt. Die Insel ist heute noch ein Teil der Pannonia, entlang der Limes. Komárom war auch ein wichtiges Handelszentrum in der Mitte des Mittelalters und der Titel der Handelsstadt wurde ihm durch die Donau in vielerlei Hinsicht verliehen. Der westliche Teil der Festungssystem von Komárom (betrachtet als 'Gibraltar der Donau') wurde nicht weit von hier, in Homok 100 im 19. Jahrhundert erbaut. Dieses Festungssystem ist für die Aufnahme in das Weltkulturerbe vorgesehen.

Auf diesem, seit Jahrhunderten von der Donau überfluteten Landschaft herrscht auch heute noch das Wasser. Die Insel wird jährlich 2-3 mal von der sogenannten Schwarzflut überflutet. Im Juni 2013 wurde das bisher höchste Wasserstand gemessen (845 cm) an Komárom. Die Inseln und Überschwemmungsgebiete der Gegend bieten Lebensraum für eine sehr reiche Tierwelt. Dies ist das Reich der riesigen Schwarzerle (Populus nigra), Weißstörche (Haliaeetus albicilla) und Eurasischen Biber (Castor fiber), hier wo die Blüten eines geschützten Aqilla-Arten (Scilla vimbodensis) den Boden der Frühlingsflutwälder wie ein Teppich bedecken. In der Nacht jagen die Fledermausarten (Myotis daubentonii) und von den Sommerdächern hören wir das charakteristische Geräusch der europäischen Nachtigallen (Hyla arborea) und das schöne Lied der Singdrosseln (Turdus philomelos). Eine schöne Schmetterlingsart der Gegend ist der Rote Admiral (Vanessa atalanta).

Ein der größten Werte des Danubiumabschnitts bei Komárom ist seine reiche Fauna mit endemischen und Natura 2000 Indikatorarten. Eine der prominentesten Fischarten ist der Zingel (Zingel zingel), dessen Erhaltungswert 100.000 HUF pro Individuum beträgt.

Es gibt 10 Stationen entlang der 6,7 km langen Lehrpfades auf der Szent Pál Insel. Die Stationen sind durch nummerierte Holzpfeiler markiert. Besucher können eine illustrierte Broschüre über die Stationen und die relevanten Informationen über die Stationen finden.

Die St. Paul Insel bietet Attraktionen zu jeder Jahreszeit und auch bei jedem Besuch neue Sehenswürdigkeiten. Lernen auch die Schutzgebiete und Werte des Ortes kennen und kommen Sie wieder!

Wir wünschen Ihnen einen guten Aufenthalt und wertvolle Erfahrungen!

VÍTAME VÁS V KOPPÁNYMONOSTORI, NA OSTROVE SVÄTÉHO PAVLA, TAM, KDE AJ DNES JE PÁNOM VODA!

Komárom sa nachádza na tom úseku Dunaja, kde končí veľké Malé Záhorské ostrovy a Záhorské ostrovy, a jeho široké koryto prijať vody Váhu, Nitru a Starý Záhorský. Tvorba ostrovov úplne úplne premenila územie rieky je zrejme, ak porovnáme vojenské mapy z XVIII. a XIX. storočia so súčasťou situáciou. Szent Pál ostrov (ostrov Sv. Pavla) je dĺžky 3,5 km a kedykoľvek pozostáva z viacerých menších ostrovov, ktoré sa behom storočí spojili a menšie ramienka zasypali.

Strategická poloha Komárom bola známa už v rímskom období, preto sa Brigetio stalo dôležitým mestom na riekovej hranici Pannónie, na Limes románskej. Stredoveké kráľovské mesto Komárom sa rozrástlo o veľký opevnený prístav (Turdus philomelos). Práve tu sa nachádzal druhý člen systému obrany. Komárom bol významným obchodným centrom v stredoveku a jeho význam bol určený aj Donau. V súčasnosti je Komárom významným obchodným centrom v stredoveku a jeho význam bol určený aj Donau. V súčasnosti je Komárom významným obchodným centrom v stredoveku a jeho význam bol určený aj Donau.

hodnotu je až 100.000 Ft.

Na Ostrove sv. Pavla, na 6,7 km dlhom náhornom chodníku bolo vytvorených 10 zastávok. Zastávky sú označené číslovanými drevenými stĺpmi, kde návštevníci môžu nájsť relevantnú informáciu o každej zastávke.

Ostrov sv. Pavla ponúka v každom ročnom období, ba aj pri každom návšteve nové pohľady a zážitky. Zoznámte sa aj v jeho hodnotami a krásami, a príďte nás navštíviť aj neskôr!

Prajeme Vám príjemnú zbieranie vedomostí a zážitkov!

hodnotu je až 100.000 Ft.

Na Ostrove sv. Pavla, na 6,7 km dlhom náhornom chodníku bolo vytvorených 10 zastávok. Zastávky sú označené číslovanými drevenými stĺpmi, kde návštevníci môžu nájsť relevantnú informáciu o každej zastávke.

Ostrov sv. Pavla ponúka v každom ročnom období, ba aj pri každom návšteve nové pohľady a zážitky. Zoznámte sa aj v jeho hodnotami a krásami, a príďte nás navštíviť aj neskôr!

Prajeme Vám príjemnú zbieranie vedomostí a zážitkov!

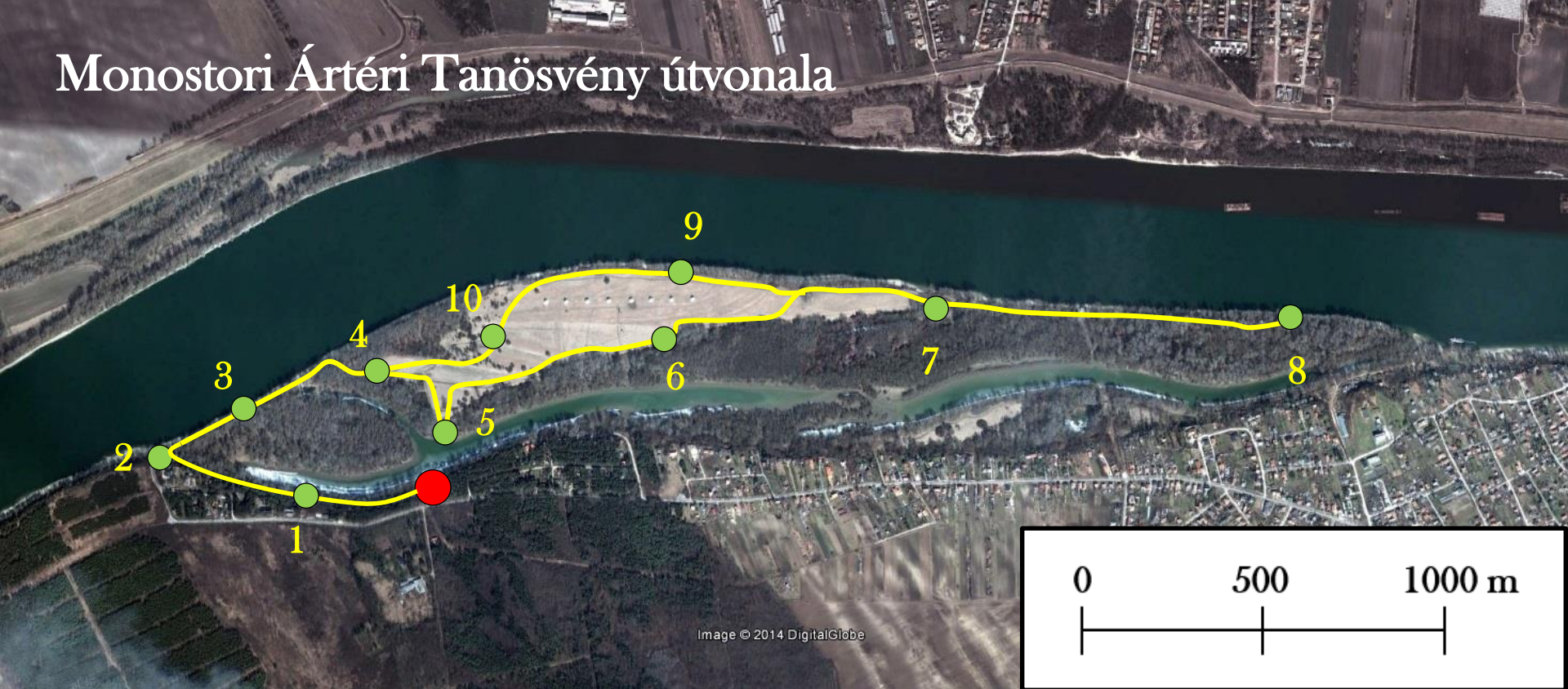
SZÉCHENYI

1.

7,5 km – 10 állomás

Monostori Ártéri Tanösvény útvonala

- ① Ártér – avagy a folyók is élni akarnak
- ② Védjük együtt!
- ③ Faóriások erdeje
- ④ Védett növények
- ⑤ Emlősök földön-vízen-levegőben

- ⑥ Az ártér madárvilága
- ⑦ Vízformálta Duna-táj
- ⑧ Egykorvolt óriáshalak
- ⑨ Kincs a lábunk alatt
- ⑩ Gazdálkodás az ártéren egykor és ma

HOSSZÚ-VÖLGY TAJÖSVÉNY

Hosszú Valley Educational Trail / Der Langen-Tal Lehrpfad / Náučný chodník Hosszú-völgy

NÖVÉNYEK, ÁLLATOK, TÁJ ÉS EMBER, RÉGMŰLT ÉS JELEN KOCS HATÁRÁBAN

A kocsai Hosszú-völgy nem véletlenül része a Nemzeti Ökológiai Hálózatnak, majd 2004-től az Európai Ökológiai Hálózatnak (az ún. Natura 2000-nek) is. A „Kocsi gyepek” Kiemelt jelentőségű Természetmegőrzési Terület 47 hektáron hivatott megőrizni az itt található gazdag növény- és állatvilágot és ezek társulásait. Kocs Község Önkormányzata a kiemelkedő jelentőségű területet 2013-ban helyi jelentőségű természetvédelmi területté is nyilvánította.

A Kisalföldön csak itt él a tarka safrány (*Crocus reticulatus*), a törpemandula (*Amygdalus nana*) és a macskahere (*Phlomis tuberosa*). A kocsai Hosszú-völgyben 13 védett növényfaj fordul elő, közülük a tarka safrány többszázszor töve szinte szőnyegként borítja a koratavaszi gyepeket, de a tavaszi hérics is több tízezres állományban látható. Az igen gazdag növényvilág mellett kiemelkedően gazdag a löszgyepek rovarvilága. Közel 40 védett faj látható itt, köztük a fokozottan védett magyar tarsza (*Isophya costata*) és a keleti rablópille (*Libellula macarontus*).

A Hosszú-völgy közelében fészkel és rendszeresen itt vadászik a fokozottan védett kerecsensólyom (*Falco cherrug*), a magyarság ősi Turulja.

Télen a Kocs környéki nagy kiterjedésű szántókon hatalmas vadlúd csapatok keresik táplálékukat. A tatai Öreg-tavon olykor 40-50 ezres tömegekben gyülekező nagy lilik (*Anser albifrons*) és vetési lúd (*Anser fabalis*) csapatoknak a környező kukoricatárók és őszibúza vetések jelentik a legfontosabb táplálékforrást. Nyomukban megjelennek a réti sasok (*Haliaeetus albicilla*) és szirti sasok (*Aquila chrysaetos*) is.

A Hosszú-völgy kiemelkedő természeti értékeinek fennmaradását sajnos több emberi hatás is fenyegeti: akácerdők telepítése, a legeltetés elmaradása, a kaszálás hiányossága, technikai sportok (motocross, quad), koratavaszi égetések.

A Hosszú-völgy felső végén emelkedő dombokról feltűnnek a Nagyigmánd és Bálolna környéki szelorművek. Magyarország legnagyobb szélfarmja húzódik itt, közel 100 szélkerékkel.

Kocs az ősidők óta lakott helynek számít, erről számos régészeti lelet tanúskodik a kőkortól, a római koron keresztül a honfoglalásig. A Kocson keresztül vezető országút évszázadokkal ezelőtt is különleges jelentőséggel bírt, ez volt a híres „Mészárosok útja”, amelyen Buda és Bécs között lábon terelték a vágásra szánt marhákat. Az Osztrák-Magyar Monarchia egyik legnagyobb szabású hadgyakorlatát a kocsai, tatai és szlaki határban tartották 1897-ben.

A megannyi értéket és titkot rejtő Hosszú-völgy a Gerecse Natúrpark különleges helyszíne. Óvja Ön is e varázslatos világot!

PLANTS, ANIMALS, LANDSCAPE AND MAN, PAST AND PRESENT NEAR KOCS

Hosszú Valley is not by chance a part of both the National Ecological Network and, from 2004, the European Ecological Network (Natura 2000). „Kocsi gyepek” (meadows in Kocs) is a High Conservation Value Area of 47 hectares and it is dedicated to protect its rich flora and fauna and their associations. The local government of Kocs village declared this area as a nature conservation area of local importance in 2013.

In the Kocsáld, this is the only habitat of cloth-of-gold crocus (*Crocus reticulatus*), dwarf mandarin (*Amygdalus nana*) and macskahere (*Phlomis tuberosa*). There are 13 protected plant species in Hosszú-völgy, for example the cloth-of-gold crocus, covering early spring meadows with several hundred thousand flowers like a carpet, and pheasant's eye can be seen as well as tens of thousands of specimens. Among the rich flora, the insect population of loess meadows is outstandingly rich. There are almost 40 protected species, for example a highly protected bush cricket species (*Isophya costata*)

and an evely (*Libellula macarontus*).
The endangered meadow falcon (*Falco cherrug*), the ancient Tural bird of Hungarians regularly nests and hunts near Hosszú Valley.

In winter, large wild geese groups seek for food on huge agricultural fields around Kocs. On the old lake in Tata, we can see greater white-fronted geese (*Anser albifrons*) and bean geese (*Anser fabalis*) in crowds of sometimes 40-50 thousand individuals in the neighbouring corn stubbles and winter wheat fields as their most important food source. White-tailed eagles (*Haliaeetus albicilla*) and golden eagles (*Aquila chrysaetos*) follow them.
The preservation of the outstanding natural value of Hosszú Valley is unfortunately endangered by several human impacts: black locust plantations, eroding up grazing, insufficient mowing, technical sports (motocross, quad), early spring firings.

From the slopes at the upper end of Hosszú Valley, the wind turbines near Nagyigmánd and Bálolna can be seen. This is Hungary's largest wind farm with almost 100 wind turbines.

Kocs is an inhabited place from the ancient times, which is proved by several archaeological finds from the Stone Age through Roman times and the Hungarian conquest. The road which leads through Kocs was of special significance already before centuries. This was the famous „Mészáros” road” which was used to lead cattle between Buda and Vienna to the slaughterhouses. The most monumental military exercise of the Austro-Hungarian Empire was held at the border of Kocs, Tata and Szék in 1897.

Hosszú Valley, hiding a number of values and secrets, is a unique site of the Gerecse Nature Park. Please protect this magic world!

PFLANZEN, TIERE, LANDSCHAFTEN UND MENSCHEN, VERGANGENHEIT UND GEGENWART IN DER GRENZE VON KOCS

Das Hosszú Valley gehört zum Nationalen ökologischen Netzwerk und seit 2004 zum Europäischen ökologischen Netzwerk (Natura 2000). Die „Wiesen von Kocs“ sind Naturschutzgebiete, von großer Bedeutung. In beweideten Wiesen Pflanzen und Tierwelt auf einem Gebiet von mehr als 47 Hektar. Die Gemeinde von Kocs erklärte diesen Bereich als geschütztes Gebiet im Jahr 2013 als einen wichtigen Naturschutzgebiet.

In der Kocsáld sind die einzigen Lebensorte von Kleeblumen, Zwergmandarin und Macskahere. Es gibt 13 geschützte Pflanzenarten in Hosszú Valley, zum Beispiel das Kleeblumen, das den Frühling mit mehreren hunderttausend Blüten wie ein Teppich bedeckt, und die Fasanenauge. Es gibt auch Tausende von Exemplaren. Unter der reichen Flora ist die Insektenpopulation der Lösswiesen besonders reich. Es gibt fast 40 geschützte Arten, zum Beispiel die hochgeschützte ungarische Heuschrecke (*Isophya costata*) und die Schilfliege (*Libellula macarontus*).

Im Winter suchen große Wildgansschwärme auf den riesigen Feldern in der Gegend von Kocs nach Nahrung. Auf dem alten See und manchmal 40-50 tausend große Enten (*Anser albifrons*) und Bohnenenten (*Anser fabalis*) in großen Schwärmen in den umliegenden Kornfeldern und Winterweizenfeldern als ihre wichtigste Nahrung. Weißköpfige Adlern (*Haliaeetus albicilla*) und Goldenen Adlern (*Aquila chrysaetos*) folgen ihnen.

Die Erhaltung der hervorragenden natürlichen Werte von Hosszú Valley ist leider leider durch verschiedene menschliche Eingriffe in Gefahr: Installation von Akazienwäldern, der Mangel an der Beweidung, schleichende Überweidung, technischer Sport (Motocross, Quad), frühes Frühlingsfräsen. Auf den Hängen am oberen Ende von Tal Hosszú Valley sind die riesigen Windkraftwerke zu sehen. Dies ist die größte Windfarm in Ungarn mit fast 100 Windturbinen.

Kocs ist seit der Frühzeit bewohnt, was aus den archäologischen Funden von der Steinzeit, durch die römische Zeit bis zur Landnahme. Der durch Kocs führende Weg schon vor Jahrhunderten von großer Bedeutung, das war der bekannte „Weg der Metzger“ (Mészárosweg), auf dem die Rinder zwischen Buda und Wien zu den Schlachthäusern transportiert wurden. Eine der größten militärischen Übungen der Österreichisch-Ungarischen Monarchie wurde in der Grenze von Kocs, Tata und Szék abgehalten im 1897.

Die viele Geheimnisse und Werte verbergende Tal Hosszú Valley ist ein besonderer Ort im Naturpark von Gerecse. Schützen auch die diese besonderen Werte!

RASTLINY, ŽIVOČÍCHY, KRAJINA A ČLOVEK, MINULOSŤ A SÚČASNOSŤ V CHOTÁRI OBCE KOCS

Nie náhodou je Hosszú-völgy (Chota dolina) prítomná v Kocse súčasťou Národného ekologického siete a od roku 2004 v súčasnej európskej siete chránených území (Natura 2000). Medzi chránené územie ochrany patria lúky pri obci Kocsáld – „Kocsi gyepek“. Tento región má dôležitú funkciu: 47 hektárov chránených priestorov s veľkou populáciou chránených druhov živočíchov a rastlín. Obec sa nachádza v Kocse súčasťou európskeho významu v roku 2013 vyhlásilo aj na chránené územie miestneho významu.

Nie náhodou je Hosszú-völgy súčasťou európskej siete chránených území a od roku 2004 súčasťou európskej siete chránených území (Natura 2000). Medzi chránené územie ochrany patria lúky pri obci Kocsáld – „Kocsi gyepek“. Tento región má dôležitú funkciu: 47 hektárov chránených priestorov s veľkou populáciou chránených druhov živočíchov a rastlín. Obec sa nachádza v Kocse súčasťou európskeho významu v roku 2013 vyhlásilo aj na chránené územie miestneho významu.

Jednou z hlavných prírodných hodnôt obce Kocs sú púťové oblasti kľúčových lúk. Tie, v ktorých na jar žijú veľké skupiny veľkých kľúčových lúk (*Anser albifrons*) a kľúčových lúk (*Anser fabalis*) v početných stádach. V okolitých kukuriciach a zimných pšenicových poliach sa najčastejšie vyskytujú veľké skupiny kľúčových lúk. Bielych hlaváčikov (*Haliaeetus albicilla*) a zlatých orlov (*Aquila chrysaetos*) sledujú.

Zachovanie výnimočných prírodných hodnôt, ich ochrana súvisí s neustálymi ľudskými vplyvmi: výsadba akácií, neustupujúca preťaženie, technické športy (motocross, quad), predčasný výžarovanie.

Z dôvodu dôležitosti sa na hraniciach kocsí Hosszú-völgy v okolí obce Nagyigmánd a Bálolna nachádza veľký veterný park. To je najväčší veterný park v Maďarsku, s takmer 100 veternými turbínami.

Kocs je osídlená od pradávna, o čom svedčí množstvo archeologických nálezov z doby kamene, až ríše. Kľúčová je pre nás najmä stredoveká. Medzi najdôležitejšie pamiatky obce patrí stredoveká obec, ktorá bola v minulosti významným miestom. Táto obec bola v minulosti významným miestom. Táto obec bola v minulosti významným miestom.

Medzi najdôležitejšie pamiatky obce Kocs patrí stredoveká obec, ktorá bola v minulosti významným miestom. Táto obec bola v minulosti významným miestom.

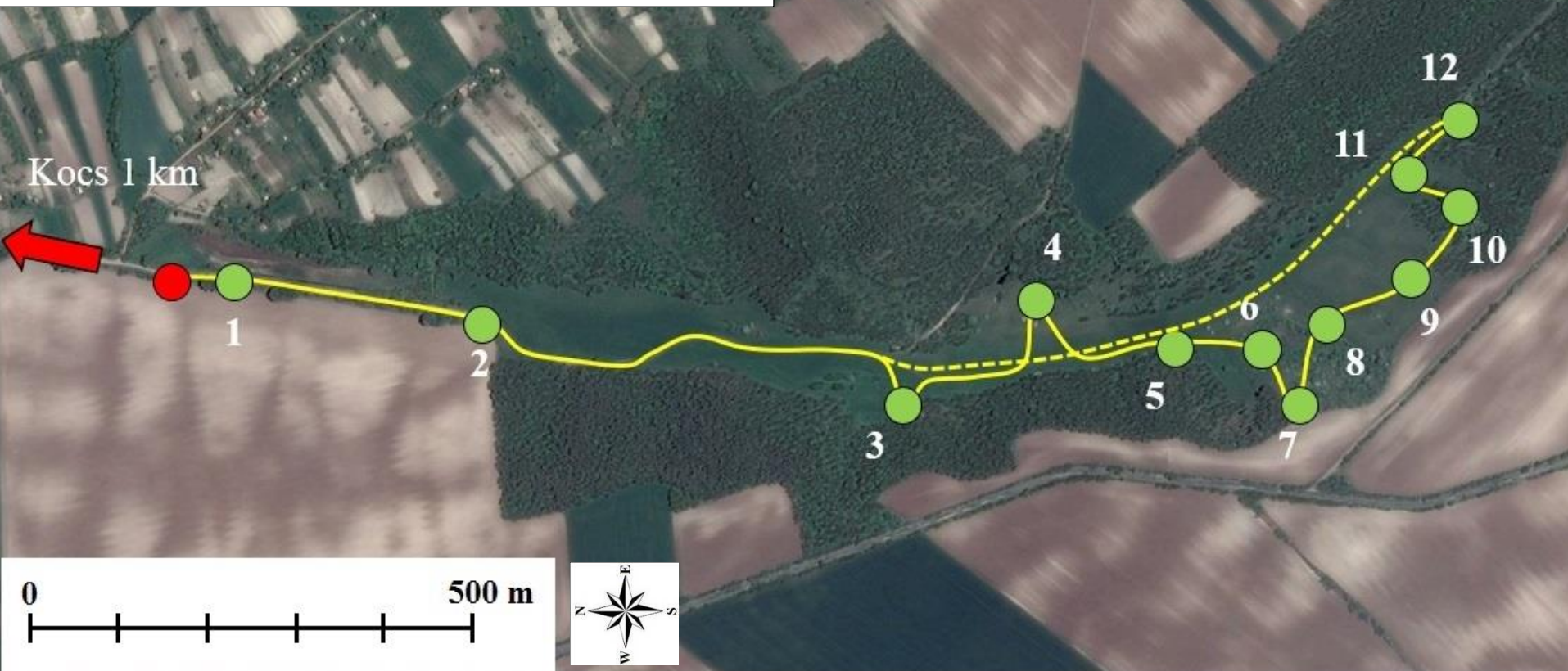

Több százezernyi tarkasáfrány!!!

Kocs, Hosszú-völgy Tanösvény

1 Üde rétek, nádasok világa	5 Ragadozók fent és lent	9 Óvjuk együtt!
2 Szántóföldek szorításában	6 Gazdálkodj okosan!	10 Egy bogár élete
3 Folytonosan változó löszvölgy	7 Zöld energiák	11 A völgy címernövénye
4 Védett növények a völgyben	8 Cserje és gyeppárharc	12 Vadak útja

ÁLTAL-ÉR VÖLGYI TANÖSVÉNY

Által Brook (Által-ér) Valley Educational Trail / Der Lehrpfad im Tal vom Által-ér / Náučný chodník Által-ér völgý

NÖVÉNYEK, ÁLLATOK,
TÁJ ÉS EMBER, RÉGMŰLT ÉS JELEN
AZ ÁLTAL-ÉR VÖLGYÉBEN

Az Által-ér völgye annál ellenőre, hogy az ember őskor óta lakja és alakítja e tájat, mindmáig külön természetvédelemmel jelentőseggel bír. Részét képezi a Nemzeti Ökológiai Halozatnak, 2004-től pedig az Európai Közöségi ökológiai halozatnak, az ún. Natura 2000-nek is. A „Tatai Öreg-tó” különleges Madárrendelt terület 264 hektáron hivatott megőrizni az itt fészkelő és átvonuló gazdag madárvilágot. Tata Város Önkormányzata a tatai határhoz eső teljes völgyet az Öreg-tóval együtt 1992-ben helyi jelentőségű természetvédelmi területként nyilvántartotta. Minde mellett az Öreg-tó 1989 óta a Ramsari Egyezmény által is védett nemzetközi jelentőségű vizes élőhely.

Az Által-ér menti tavak, nádasok, vizes élőhelyek jellegzetes fészkelő madarai a jégmadár (*Alcedo atthis*), a nádrigó (*Acrocephalus arundinaceus*), és a zavartalan nádasokban a fokozottan védett bóbolyba (*Botaurus stellaris*) és a törpegém (*Isobrychus minutus*) is költ. Az Öreg-tó különösen fontos szerepet tölt be a madárvilágban, a Kárpát-medence egyik legjelentősebb vízizmadár-telephelyként tartják nyilván, ahol naponta akár 40-50 ezer vadlúd is megpihen. E vidéken több mint 230 madárfaj fordul elő. Telen a fokozottan védett kis károkatonának (*Phalacrocorax pygmaeus*) is itt, az Által-ér kiséő nágy nádasában alakult ki fontos élszázkó helyük.

Ha az időben visszarepülnénk az 1800-as évekbe, akkor az Által-eret még erősen kanyargó patakként látnánk, melynek széles völgyében hatalmas nádasok húzódnának. De mint ahogy a nagy folyosóbajzások a Dunát és Tiszát is utolérték, úgy az Által-ér völgyét is, csak jóval később. Az egykor itt kalandozó patak napjainkban szinte nyílegyenes mederbe kényszerítve vezeti le a vizeket. A 2009-2012 között elvégzett rehabilitáció során az Által-ér medre megszabadulhatott az elmúlt évtizedekben itt lerakódott szennyeződésektől és megújult mederrel biztosítja a vizet biztonságos levezetését. Az ősidők óta itt halászó-vadászó ember a XIV. században itt, az Óreg-távon hozta létre Magyarországsz első halastavát, melynek ősi lehalászasához hosszú évek óta fesztivál is kapcsolódik. Mint ahogy a távoli Északi-sarkvidékről ideérkező vadludakat is a Tatal Vadlúd Sokadalom novemberi fesztiválja köszönti.

Az Által-ér völgyében és a Gerecse Natúrpark területén végzett értékmő és tájrehabilitációs tevékenységet 2013-ban Magyar Tájdíjjal jutalmaztak. Persze tennivaló még bőven akad, segítse Ön is ezt a munkát!

A megannyi értéket és titkot rejtő Által-ér völgy a Gerecse Natúrpark különleges helyszíne. Óvja Ön is e varázslatos világot!

PLANTS, ANIMALS, LANDSCAPE AND MAN,
PAST AND PRESENT IN THE ÁLTAL-ÉR VALLEY

The valley of *Altı-ör*, in spite of the fact that it is inhabited and formed by humans from the ancient times, still has a unique significance regarding nature protection. It is a part of the National Ecological Network and, from 2004, the European Ecological Network (Natura 2000). The Old Lake of Tatesi Special Bird Protection Area in its 2624 hectares is intended to protect the rich bird fauna nesting here and flying over the lake. The local government of the town of Tatesi declared the whole valley near Tatesi and the Old Lake as a nature conservation area of local importance in 1992. Besides this, the Old Lake is a water habitat of international importance protected by the Ramsar Convention since 1999.

reed beds highly protected species like the great bittern (*Botaurus stellaris*) and the little bittern (*Ixobrychus exilis*) can nest as well. The Old Lake plays a highly important role in bird migration. It is recorded as one of the most significant water bird wintering site in the Carpathian Basin, where even 40-50 thousand wild geese can rest daily. More than 230 bird species occur in this area. In winter, the highly protected pygmy cormorant (*Phalacrocorax pygmaeus*) has a major overwintering place here in the reed beds along Által-ér.

Altai-ir was cleaned from contaminations and now carries the water safely in a renewed bed. The man fishing and hunting here from the ancient times created the first fishpond of Hungary on the Old Lake in the 15th century. There is a festival organized in autumn during the fish harvesting of this pond. Another popular festival held in November welcomes wild geese arriving from the far Arctic region.

The value preserving and landscape rehabilitation activities carried out in Által-ér Valley and in the Gerecses Nature Park were rewarded by the Hungarian Landscape Award in 2013. There is a lot to be done yet, please help our work!

Altın-er Valley, hiding a number of values and secrets, is a unique site of the Gericin Nature Park. Please protect this magic world!

 PFLANZEN, TIERE, LANDSCHAFT UND MENSCHEN,
GEGENWART UND VERGANGENHEIT IN DER UMGEBUNG VON TATA

Obwohl das Tal von Ahal-é schon seit prähistorischen Zeiten bewohnt wird, ist die Landschaft von den Einwohnern geprägt worden, indem sie das Naturschutzgebiet von großer Bedeutung ist. Im Teil des Nationalen Ökologischen Netzes, sowie seit 2004 als das Europäische Naturschutzgebiet, ist das Tal von Ahal-é ein sehr wichtiger großer Schutzgebiet um das Ahal-é. Sie bewahrt und schützt die hier niedrige und magernde Vogelwelt. Die Gemeinde von Tala hat das ganze Geographiet der Talen zusammen mit dem Ahal-é. Sie in 1990 im Naturschutzgebiet von unsterblicher Bedeutung erklärt. Der Ahal-é. Sie im übrigen seit 1993 noch durch die Ramsar Konvention als per-dauerliche Fruchtbare von internationaler Bedeutung.

zisel (Lotosyahn *mitzahn*). Der Alte-See spielt eine besonders wichtige Rolle bei der Migration der Vögel. Im Karpatenboden ist der See als einer der wichtigsten Überwinterungsgebiete der Wassenvögel registriert, wo bis zu 50 Tausende Wildgänse rufen und sich versammeln. Auch Enten, Gänse, Kranich, Störche, Reiher, Sturmvögel und Vögel zu finden. Im Winter ist der See einatmungsgeräusche. Kleine Zweergschärpe (*Phalaropus FUSCUS*) hier, in den kleinen Schilfbänken ruhende.

Gangen wir in der Zeit bis in die 1890-er Jahre zurück, so würde der Älteste noch ein sehr kühler Fluss sein mit kleinen Schilfbänken im weichen Bett. Die Strömung würde die ersten Reize sein, die die Flöße auf dem

Die Menschen fischen hier schon seit Urzeiten und im 15. Jahrhundert wurde hier, am Alten-See, auch Ungarn erste Fischweier errichtet. Schon mit vielen Jahren werden der See und die Fläche im Rahmen eines jährlichen Festes (Lahallien) im Herbst gefischt. Auch die von der Aktie hierher kommende Wildgans wurden im November mit einem Festival (Vaddid Seeladalen) begeleitet.

Die Rehabilitationsmaßnahmen des Gewässer-Naturparks und der Umgebung vom Ältd-er wurden in 2013 mit der Vegetations-Landschaftspflege koordiniert. Natürlich gibt es noch sehr viel zu tun, wobei Sie uns gerne beistehen können. Unterstützen auch Sie unsere Arbeit!

Die Umgebung von Tata und dem Ätäl-er bietet allen Besuchern zu jeder Jahreszeit und zum jeden Anlaß neue Sehenswürdigkeiten, Begegnungen und schätzen auch sie die Schönheiten und Werte dieses bezaubernden Ortes und kommen Sie wieder!

RASTLINY, ŽIVOČÍCHY, KRAJINA A ČLOVEK,
MINULOSŤ A SÚČASNOSŤ V ÚDOLÍ ÁLTAL-ÉR

Napriek tomu, že tu ľudia žijú od pradávna a majú charakter úmnia, si Áltar-ke dodnes zachovalo vý-
státosť a postavenie z pohľadu ochrany prírody. Je
súčasťou Národnej ekologickej siete, od roku 2004 aj
ekologickej siete EÚ, tzv. Natura 2000. Chránené vtá-
čie územie "Tatár-Oreg-6" so svojimi 2624 hektármi
má za úlohu chrániť bohatú hniezdnicu a migrá-
čnú trasu vtákov.

harpatakej kostiane patrí medzi najpryznáznejšie zázračníky vodných vtákov, ktoré vyúsťia na oddych denne až 40-50 tisíc divých husí. Na tomto území sa vyskytuje viac ako 230 vtáčích druhov. V zimora období sa prítom tu, v romálskych trstinách Ákal-ár vytvorilo ďalšie nocozište pevnice chreného kocarína málaže (*Phalacrocorax pygmaeus*).

dílné roky sprevádzaný festivalom. Podobne ako novembračný Festival huslí v Tate víta husľo vzdialeného severného poľského kruhu.

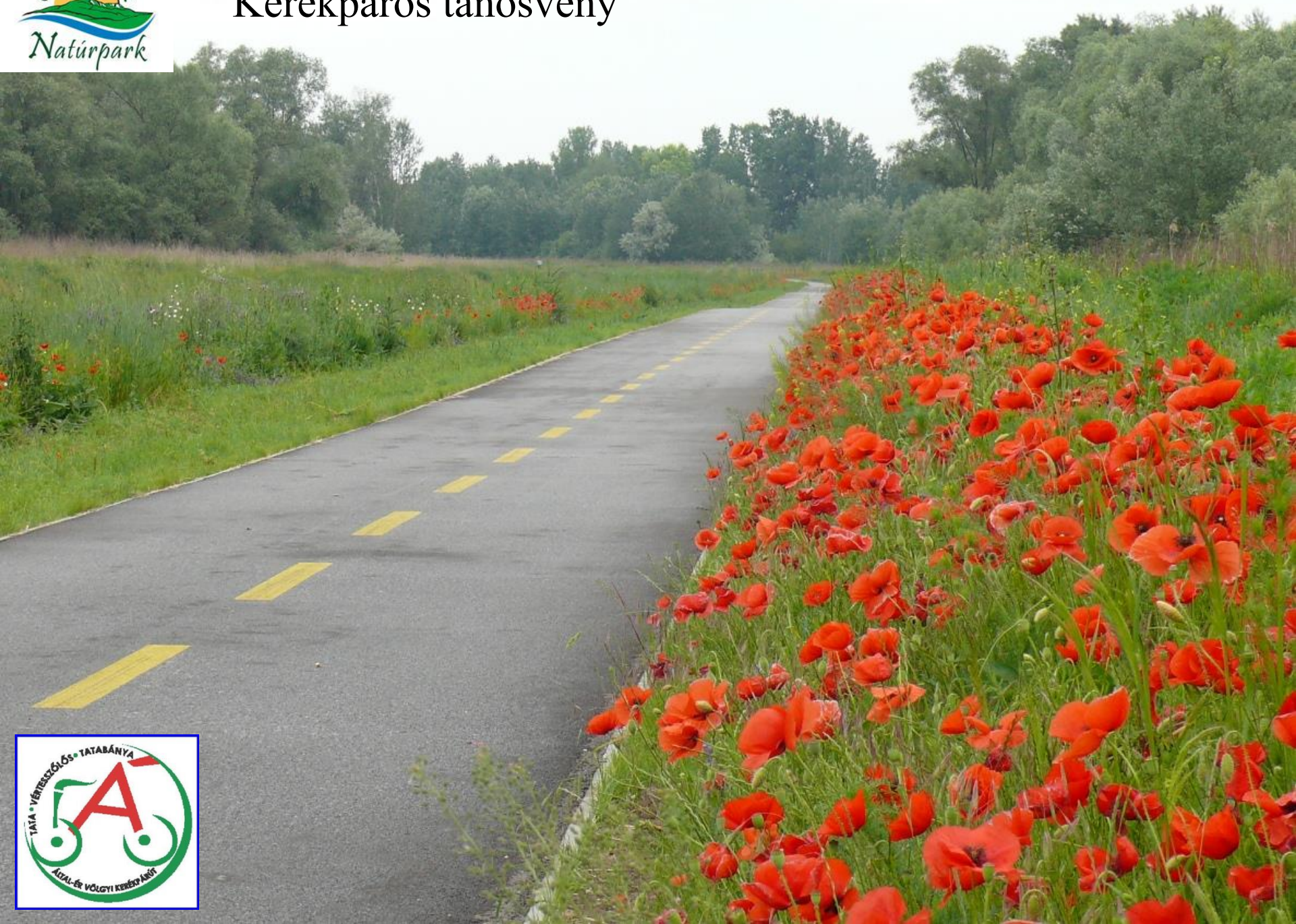
Za činnosť vykonanú pre uchovanie hodnôt a rehabilitáciu krajiny v Által-ér a na území Prírodného parku Gerecse bola udeľená v roku 2013 cena Magyar Tájdíj. Samozrejme stále je čo robiť, pomáhajte nám aj Vy!

Memoriálnou lokalitou Prírodného parku Gorce je Által-ér, ukrývajúce nespočetné hodnoty a tajomstvá. Chráňte aj Vy tento čarovný svet!

bo pokiaľ nie je odvislá takmer rovnako koryta. Počas lípaný koryta v rokoch 2009-2012 sa Által-šer celob-
díl od znečistenia v sedimentoch uplynulých desať-
ročí. Dnes už bezpečne odvislá voda v obnovenom
koryte. Ďalšie, ktoré tu od pravého dychu ryby a lo-
ví, prvé na tomto mieste v XIV. storočí vybudoval
svoj obchod na číslu Mažarskej. Immanuel, ktorý je

Kerékpáros tanösvény

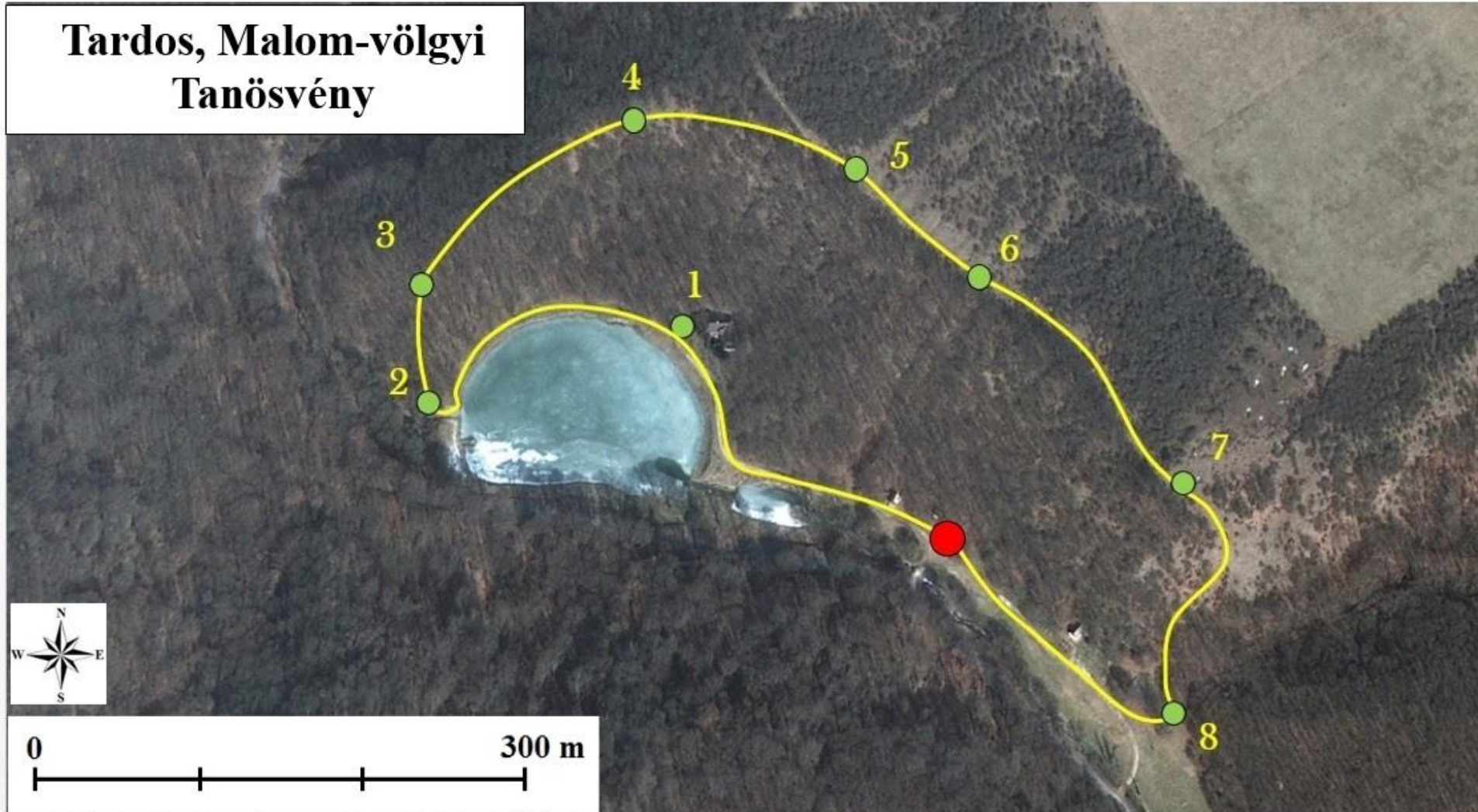

Tardos, Malom-völgyi Tanösvény

① Békabölcsők védelmében	⑤ Erdőrezervátum a Gerecsében
② Vizek, víznyelők, források és barlangok	⑥ Gazdálkodás és természetvédelem
③ Amiről a sziklák regélnek	⑦ Védett növények Tardos határában
④ Mit látnak a sasok?	⑧ Gerecse Natúrpark

SZENT-KÚT TANÖSVÉNY

Szent-kút (Holy well) Educational Trail / Der Heilige Brunnen Lehrpfad / Náučný chodník Szent-kút

**NÖVÉNYEK, ÁLLATOK,
TÁJ ÉS EMBER, RÉGMŰLT ÉS JELEN
BAJÓT TÉRSÉGÉBEN**

Példföldszenteknek nyilvános varázsa van. Ahai zarándokok sokasága találkozik egymással és önmagával, ahol az ember ilyen nyugalom és csodát talál az ódon falak és a fák között és ahol a látogatók, turisták ilyen gyönyörű környezet vár, az a hely a természet különös ajándéka. És valóban, a bajtört Öreg-kő és Példföldszentesség tagállam környéke is részt kap a Nemzeti Ökológiai Hálózatnak, valamint az Európai Közöségi ökológiai hálózatának, az ún. Natura 2000-nek is. Az „Eszaki-Gerecsé” Különleges Természetmegőrzési Terület 2687 hektáron hivatott megőrizni az itt élő gazdag növény- és állatvilágot illetve különböző élőhelyeket.

Bajót hőmyékén is fészak a fokozottan védett kerekensőlyom (*Faico cherrug*). Valamikor az Öreg-kő szikláin is volt egy ősi fészkelőhelye, de innen már sajnos eltűnt. A Bajót környéki löszdombok partfalában költ a hazai madarak legszínesebb képviselője, a gurgulyag (*Merops aspiaster*). Az Öreg-kő felé vezető úton, az erdőszélen találkozhatunk a védett nappali pávazsemmel (*Inachis io*). A lepkefana színpompájával felejteljé a növényvilág változatosága vetekedhet. Itt Bajót határában több helyen bukkanhatunk a védett turbanlilóra (*Lilium martagon*), az erdei szellőrózára (*Anemone thyrstris*) vagy a biboros kosborra (*Orchis purpurea*). Nyíltab hegyoldalakon, tisztásokon nyílik a tavasz herics (*Adonis vernalis*). Jóval ritkább a piros kigyószisz (*Edithum maculatum*). De az Öreg-kő nehezen megközelíthető sziklagyepeiben találkozhatunk a Gerecsé (és egyúttal Magyarország) egyik endemikum, fokozottan védett növényével, a magyarföldi hússárga (*Ferula sudleriana*). Az Öreg-kő napútjára szikláin napoznak a zöld gýg (*Lacerta viridis*) termetes példányai.

A Péli-földszentkereszt környéki idős fák odvaiban sokféle el a közönséges denevér (*Myotis myotis*). Az éjszaka e néma vadászatnak kölykei alig három hetes korukban már röpképessé válnak.

A 29 településre kiterjedő Gerecse Natúrpark Péllődszentkeresztben, a Szalézi Rendházban alakult meg 2013 januárjában. A jelképes helyszín azért is fontos, mert az elképzelések szerint itt jöhet létre a natúrpark látogatóközpontja is. Kevesen tudják, hogy a Gerecse Natúrpark logója éppen a bajóti Öreg-kő kettős sasbőrét ábrázolja.

A megannyi értéket és titkot rejtő Péli-földszentkereszt és az Öreg-kő vidéke a Gerece Natúrpark különleges helyszíne. Óvja Ön is e varázslatos világot!

PLANTS, ANIMALS, LANDSCAPE AND MAN,
PAST AND PRESENT NEAR BAJÓT

Philifolia here has a unique atmosphere. Where a multitude of pilgrims meet each other, where the man finds such tranquility and miracle among ancient walls and trees, and where such a beautiful environment is waiting for visitors and tourists, the place is a special gift of nature. Indeed, the Old Stone of Egypt and the wider surroundings of Philifolia Monastery are also parts of the National Ecological Network and the European Ecological Network (Natura 2000). "Emati-Gurece" (Northern Gurece) is a Special Area of Conservation of 2687 hectares and it is intended to protect the rich flora and fauna as well as the different habitats of the area.

The endangered saker falcon (*Falco cherrug*) nest here also near Bajót. Sometimes it had a nesting place on the rocks of the Old Stone but unfortunately it disappeared. The most colourful representative of Hungarian birds is the European bee-eater (*Merops*).

spianter) which nests in walls of loose hills near Bagj. On the coast to the Old Stone, near freccs we can observe the protected European crow (*Corvus corax*). Only the diversity of the flora can compete with the diversity of the fauna. The most common and protected flowers like the turk's cap (*Delphinium ajacis*), the snowdrop windflower (*Anemone hepatica*) or the lady orchid (*Ophrys sphegodes*). One of the most beautiful plant species of the spring, the greater pinks flower (*Polemonia grandiflora*) grows in more places. The most common and protected grass (*Adonis vernalis*) can be found in larger quantities in some places. A much rarer species is the red-blossomed virgin's bough (*Echium maculatum*). But on almost inaccessible red-granite lands of the Old Stone we can find an endemic, highly protected plant of the Cretaceous (*Adiantum submontanum* - a relic of the Mesozoic era). On many roads of the Old Stone giant individuals of the European green lizard are sunbathing.

In many places near Pálfoldesentkerent the greater mouse-eared bat (*Myotis myotis*), the silent hunter of the night lives in burrows of old trees. Little bats can already fly in three weeks of age.

The Gerecene Nature Park which covers 29 settlements was established in NIGELZemkezent, in the house of the Salenians in January 2015. This symbolic location is important, because the planned visitor center of the nature park is expected to be built here as well. Only few people know that the logo of Gerecene Nature Park illustrates the double horn of the Old Stone in Bajót.

Old Stone and the surroundings of the Old Stone, hiding a number of values and secrets, are unique sites of the Grecian Nature Park. Please protect this magic world!

PFLANZEN, TIERE, LANDSCHAFT UND MENSCHEN,
GEGENWART UND VERGANGENHEIT IN DER UMGEBUNG VON BAJÓT

Paläontologen vertriebe über bedeutendem Charnia. Wir sind eine Vielzahl von Pilgern trifft, wo auch das Mensch auf sich selbst treffen kann, um sein Seelen zu finden und Wunder erleben, die aus Messen werden. Die Touristen sind eine reiche Umgebung erwartet, mit, so das Ort wird auch ein Geschenk der besonderen Art. Und in der Tat, Örg-36 und die Charnia um Paläontologen. Die Touristen sind eine reiche Umgebung erwartet, mit, so das Ort wird auch ein Geschenk der besonderen Art. Nemes, sowie der Europäischen Ökologischen Netzes der Natur 2010. Das 2587 Hektar große Naturschutzgebiet liegt im nördlichen Bereich der Caracal-Geographie, die eine reiche Umgebung erwartet, mit, so das Ort wird auch ein Geschenk der besonderen Art. In der Umgebung von Rajst sind die tiefsten geologischen Sedimente (Pliozän) durch Wegbau gewonnen. Früher gab es auch Örg-42 Naturschutzgebiet, jedoch sind diese letztendlich nicht verschwendet. Die Linie Wägen der Umgebung nicht einer der besten.

[illegible]

In den Nischen der alten Fassade rund um Pöhlitzmönchstein, bei der Große Mauer (Myotte munit) steht Fleckenstein. Im Inneren von kaum drei Wochen sind die Klauen derer, stießen Jäger der Nacht herbei
Bogling

Der sich mit 20 Gemeinden ausbreitende Gersprenz-Netzwerk wurde in Pöhlitzmönchstein im Januar 2012 als „Gemeinsame Initiative der Solenauer“ gegründet. Der symbolische Ort ist deshalb von großer Bedeutung, weil der Felsen entsprechend auch das Besondere an der Parke darstellt, hier abseits wird. Nur wenige wimmern die Gänge der Gersprenz-Netzwerke gerade durch die Doppel-Horizonte der Örgel- und Bergung von Bistepfaffen.

Die wachsende und gemeinvertrags Region rund um Pöhlitzmönchstein und Örgel- und Bergung sind aufeinander abgestimmt. Die Gersprenz-Netzwerke, Schichten sind diese benutzende Netzwerk!

RASTLINY, ŽIVOČIŠKY, KRAJINA A ČLOVEK,
MINULOSŤ A SÚČASNOSŤ V OBLASTI BAIÓT

Puštiti do korekcií má vrátíme čas. Mnohí, kto sa staví k tomu pozitívne, chce človeka na chodníku sami seba, koho ľudia na chodníku medzi stromami a stromami i medzi stromami kľak a zrazu, a kedy na neľutujeme a buristik tak často pretrhne prostredie, je mimochodom že prítomný. A vďaka tomu Oreg-kopí je aj kľučko alebo Puštiti do korekcií, ktoré si najskôr Nirodzij ekologický čas, ako aj ekologický štát EU, tzv. Nature 2000, „Ernst-G. E. Schmidt“ ako osvetlenie zlozom a chránym a na zloz na ploche 2687 ha na zapekajúc prítomný stav populácie chránených druhov a živočíchov a rastlin, ako aj súpisných Holograf.

parvotů (inachi so). S šarehntou ríle metýh
móže šepet snáid na postroie raštiněv. V četa-
ní obce Bajer na viacerých miestach môžeme náisť
na chrámku ľahu zlatobieleho (Lilium martagon),
na vetvičku lesnú (Anemone sylvestris) alebo na
vzťaváča purpurového (Oenothera purpurea). Na otvoren-
ných stránach, čističkách bovine jedzu a najľah-
ších jarných rastlin - ponídech veľkolisty (Puls-
atilla grandis) a miestami kremečne sa vystýhajú
hlavôčky jarné (Acorus vulgaris). Oveľa vzácnejší
je hadinec červený (Lilium maculatum). Na plo-
chu dostupných skalných, malých trávnatých plo-

Prírodný park Garsesca, zahŕňajúci 29 obcí, vznikol v januári 2013 v Deme salviánov v obci Pélissas-les-Moutiers. Toto symbolické miesto je dôležité aj preto, lebo podľa pľanov na tomto mieste by malo vzniknúť národné centrum prírodného parku Málloko via, za čoho Prírodného parku Garsesca zohráva prave dôležitú úlohu.

MAGYARORSZÁG KORMÁNYA

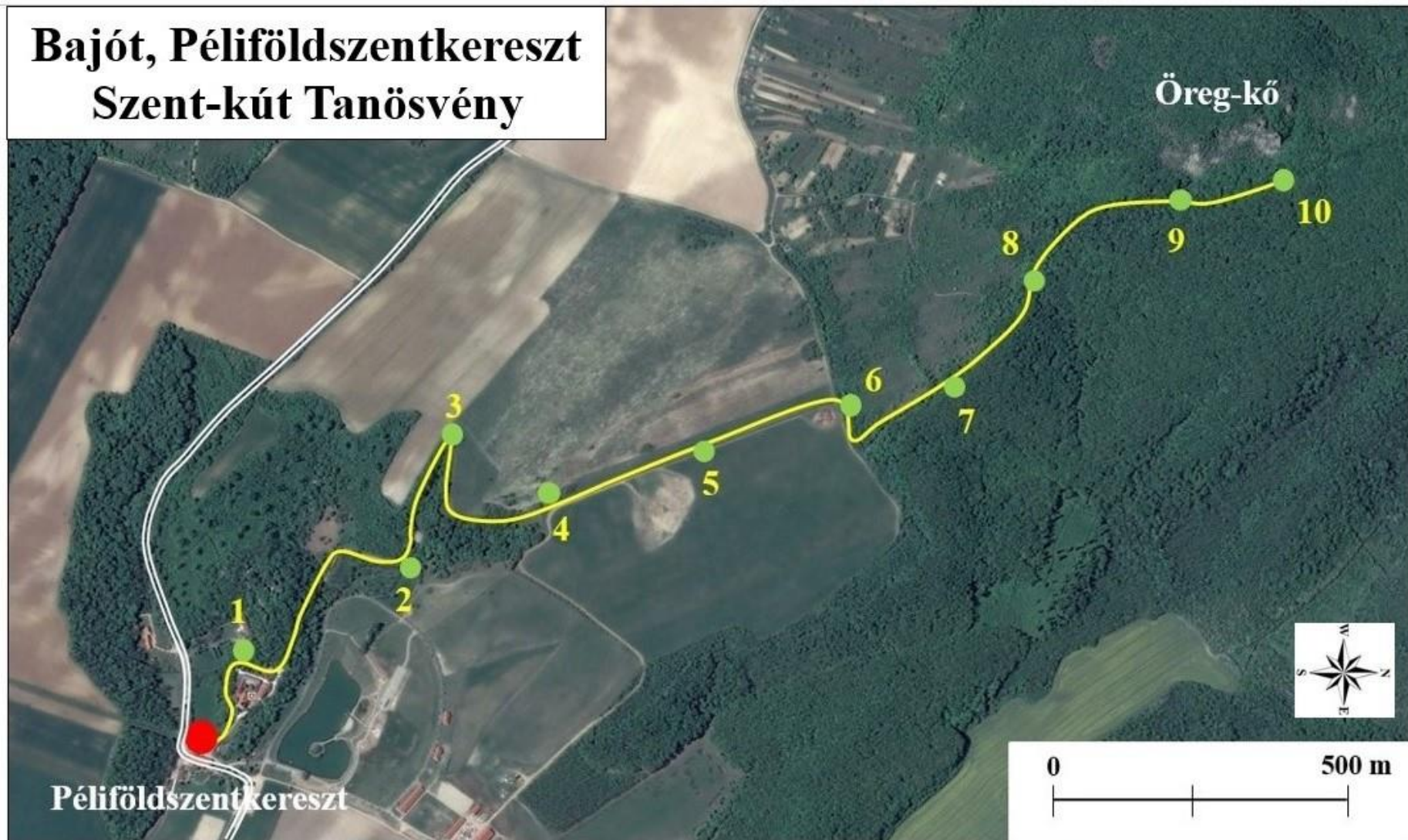
Európai Unió
 Európai Regionális
 Fejlesztési Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Bajót, Péliföldszentkereszt

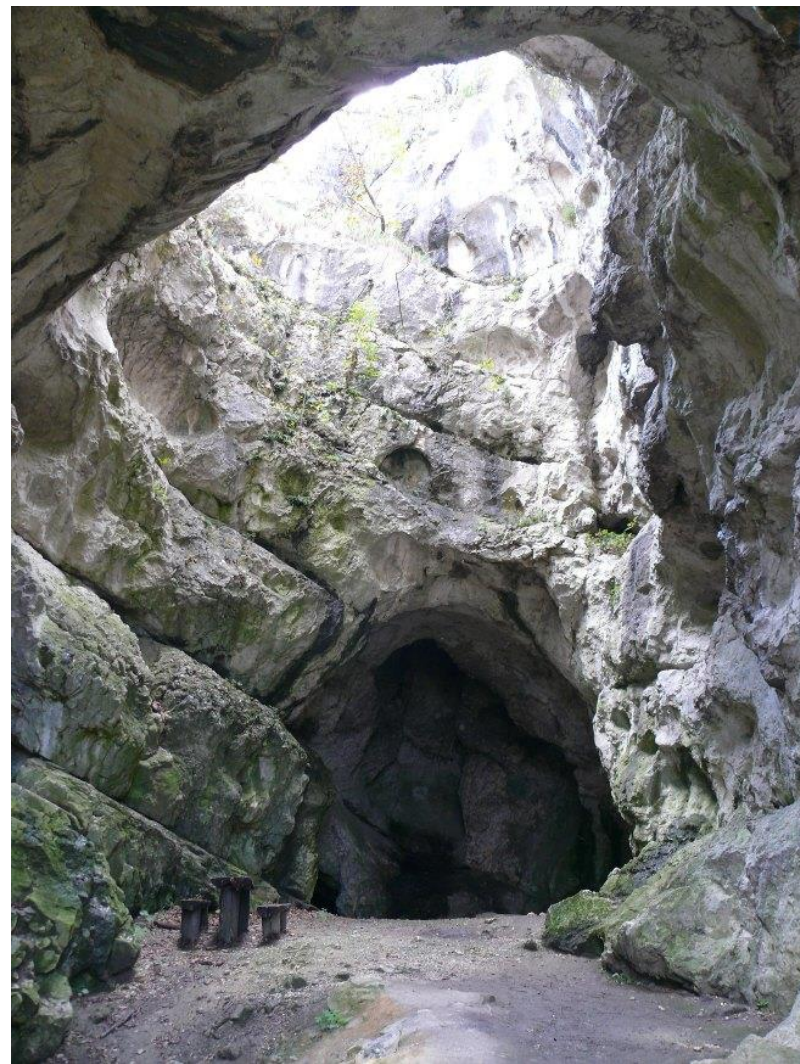

Bajót, Péliföldszentkereszt Szent-kút Tanösvény

1 Don Bosco 1815	5 Ha körbepillantunk...	9 Gerecse Natúrpark
2 A Szent-kút és a gerecsei források	6 Védett növények	10 Egykorvolt és mai állatvilág
3 Emberformálta táj	7 Gyep és erdő küzdelme	
4 A tövisszűrő gébics ebédje	8 Madarak	

A 374 m magas Bajóti Öreg-kő
Komárom-Esztergom megye
legrégebbi természetvédelmi területe,
1941 óta védett

**A Jankovich-barlang a megye
egyik legimpozánsabb,
fokozottan védett barlangja,
ősrégészeti jelentősége
kimagasló**

Fényes-forrás Tanösvény

A photograph of a wooden boardwalk or trail winding through a dense forest. The boardwalk is made of light-colored wood and has railings. It crosses a small pond or stream. The forest is filled with tall, thin trees and green foliage. The water in the pond is dark and reflects the surrounding trees and sky.

6.

1,3 km – 8 állomás

FÉNYES-FORRÁS TANÖSVÉNY ÉS LÁTOGATÓKÖZPONT

Nemzeti Földügyi Igazgatóság

www.nemzetifoldi.hu

84 424 424

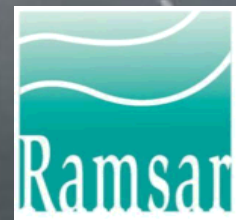
A projekt az Európai Unió támogatásával valósul meg.

SZÉCHENYI TERV

Fényes-forrásvidék

Évezredes vízivilág, az ország egyik legbővizűbb forrásesoportja

A photograph of a forest where several trees are partially submerged in a body of water. The water is covered with a dense, bright green layer of duckweed. The trees have dark trunks and green foliage. The scene is captured from a low angle, looking through the trees towards the water.

Az újjáéledő forrástavak és láperdők sajátos világában egyedülálló tanösvény létesült

Fényes Tanösvény – 1,3 km hosszú útvonal egy varázslatos láperdőben

Tata, Réti-halastavak

RÉTI-TÓ TANÖSVÉNY

2,6 km – 10 állomás

7.

RÉTI-TÓ TANÖSVÉNY

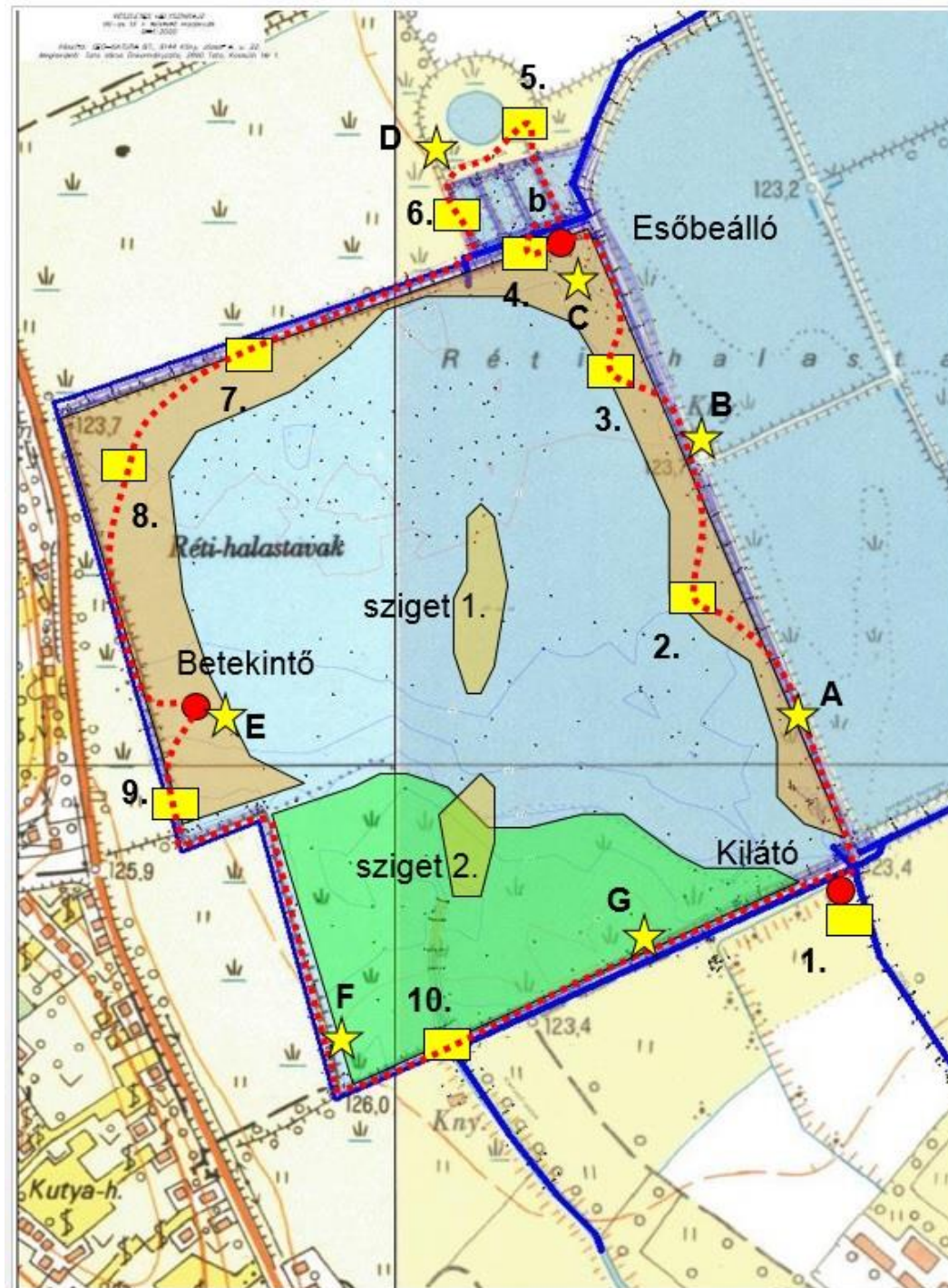
Információs táblák, állomások

 Nagy információs tábla (1-10.)

1. A Réti-8. tó rehabilitációja
2. A tó jellemző fészkelő madárfajai
3. Őshonos halfajok
4. A Ramsari Egyezmény
5. A híres Feneketlen-tó
6. Tanösvények Tatán
7. Az egykori tatai mocsárvilág
8. Természetvédelem és gazdálkodás
9. Jelentőség a madárvonulásban
10. Tata visszatérő forrásai

 Kis információs tábla (A-G)

- A. Mocsári szitakötő
- B. Függőcinege
- C. Lápi póc
- D. Jellemző vízínövények
- E. Parti madarak
- F. Kételtűek, hullók
- G. Emlősök – földön, vízben, levegőben

„Séta az ősi hullámok hátán” – mobilapplikációs sétaútvonal az Öreg-tó körül – 5 km

TERMÉSZETISMERETI SÉTÁK TATÁN
NATURE TRAILS IN TATA / NATURPFADE IN TATA

ÁLTAL-ÉR VÖLGYI TANÖSVÉNY (kerékpárút mentén)
Által Brook Valley nature trail (by the cycle path) /
Der Naturpfad im Tal vom Által-ér (entlang des Fahrradweges)
Hossz / Length / Länge: 6,5 km H-2890 Tata, Fáklya utca GPS: N47.638450, E18.345686
www.duna-gerecse.hu

FÉNYES TANÖSVÉNY
Fényes nature trail / Fényes Naturpfad
Hossz / Length / Länge: 1,4 km H-2890 Tata, Fényes fasor Tel.: +36 34 487 090, +36 30 562 6060
E-mail: tatafenyesstanosveny@tataivaroskapu.hu GPS: N47.66735, E18.30814
www.tatafenyesstanosveny.hu

RÉTI-TÓ TANÖSVÉNY
Réti Fishpond nature trail / Naturpfad rund um den Réti Fischteich
Hossz / Length / Länge: 3 km GPS: N47.65349, E18.30740
Tel.: +36 34 588 600 E-mail: varosuzem@tata.hu www.tata.hu

EGYÉB SZOLGÁLTATÁSOK / OTHER SERVICES / ANDERE DIENSTLEISTUNGEN

ÚJ KAJAKHÁZ ÖKOTURISZTIKAI KÖZPONT
New Kayakhouse Ecotouristic Center / Neuer Kajakhaus Ökotouristischer Zentrum
Társulók, kajakkirándulások, vízi sportok, oktatás, rendezvények
Rafting, cycling, water sports, education, events / Wandern, Rafterfahren, Wassersport, Bildung, Veranstaltungen
H-2890 Tata, Tópart sétány 2 Tel.: +36 34 487 090, +36 30 562 6060
E-mail: okokozpont@tataivaroskapu.hu
GPS: N47.64504, E18.33316 www.ujkajakhaz.hu

TURISZTIKAI INFORMÁCIÓS IRODA
Tourist Information Office / Touristisches Informationsbüro
H-2890 Tata, Ádý Endre út 9. Tel.: +36 34 586 045 E-mail: tata@tourinform.hu
GPS: N47.65060, E18.32556
www.visitata.com

DUNA-GERECSE TURISZTIKAI KEDVEZMÉNYKÁRTYA
Touristic Discount Card / Touristische Ermäßigungskarte
Kedvezményes, vagy akár ingyenes belépés a bemutatónál, programhelyszínekre.
Ermäßigung oder freier Eintritt an verschiedenen Ausstellungen und Programmplätzen.
Minden 2 éjszakai szállás után minden INGYEN JÁR ÖNNEK. Ha nem kapta meg a kártyát, kérje szállásadójától.
If you stay at least 2 nights, it is FREE OF CHARGE. If you have not received it, ask your receptionist.
Sie sind KOSTENLOS ab 2 Übernachtungen. Wenn Sie sie nicht erhalten haben, fragen Sie bei Ihrem Gastgeber nach.
Tel.: +36 30 658 3533 www.card.duna-gerecse.hu

GUIDE@HAND
Hangos idegvezető alkalmazás, amely okostelefonokon és tableteken érhető el.
Audiodatei für Smartphones und Tablets.

11

ÖREG-TÓ

ÖREG-TÓ EZER ARCA

Atatari Öreg-tó igen sokrétűen hasznosított tó, kis túzással azt is mondhatjuk, hogy ezer arcat mutatja.

Leghosszabb múltra visszatekintő hasznosítása mezőgazdasági jellegű, hiszen hazánk legrégebbi halastava. A tatali vár építéséhez szükséges tó felé tartó vadlud-vonulat 14. században építették abba a célból, hogy az így létrejövő hatalmas vízfelületet halastóként hasznosítsák.

Az Öreg-tó az Által-ér völgyében a legnagyobb és legfontosabb vízgazdálkodási létesítmény. Ezen felül a tatali vár mellett létesített vízkormányzási műtárgyak (zárlépek) a vízkárelhárításban, azaz az érkező árvizek szabályozott levezetésében is kulcsszerepet bírnak.

Természeti védelmi szerepét nemzetközi viszonylatban is számon tartják. Az észak-európai és szibériai hideg évszaki a meleg, déli viadok felé tartó vadlud-vonulat 14. században építették abba a célból, hogy az így létrejövő hatalmas vízfelületet halastóként hasznosítsák.

A tó körül található jellegzetes épületek összessége, a műemléki környezeti egyedség, Régészeti jelentősége is kiemelkedő, hiszen az Eötvös Gimnázium épülete alatt a tópart felé magasodó sziklára vágott Porhanyók-bányában az őskori ember nyomait, valamint a jégkorokban írt élt mamutok csontvázait találták meg a kutatók.

Az Öreg-tó üdülési, turisztikai szerepe szintén meghatározó. Környékén nyaralók százezrei épültek ki az 1970-es évektől. Vize néhány év óta ismét alkalmas fürdőzésre. A Kastély térségi és az Építők parkjainál található kálicsok között tavasztól őszig menedékhelyként szolgálhat a közönség. Mindemellett a vízfűzők, szőlők, kálicsok, kálicsok, evezősök, sárkányhajósok számára a régió egyik legfontosabb bázisa.

És mindez egy alig 2 km² kiterjedésű tavon! Ez is azt mutatja, hogy itt természet és ember egyaránt meg tudja találni az élethez szükséges alapvető feltételeket.

SZÉCHÉNYI

ÖREG-TÓ

ÁLTAL-ÉR VÖLGYI

RÉTI-TÓ

TATALI FÉNYES

6. Az Által-ér

7. Vadvízország a város határában

8. A fűz-nyár ligeterdő növényvilága

9. Az Öreg-tavi erdők állatvilága

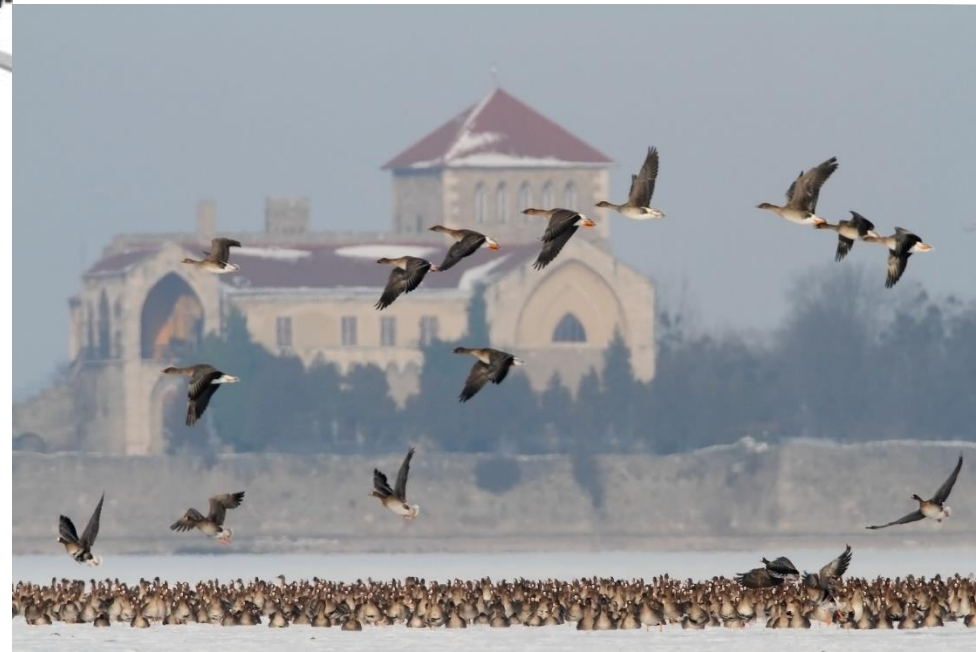
10. Gyermekeink erdeje

11. Az Öreg-tó ezer arca

12. Rejtőzködő szigetek

13. Évmilliók birodalma

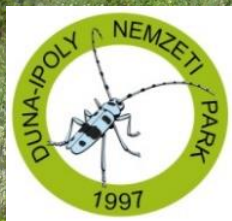
1. A leg-ek tava
2. A vadludak városa
3. Ártéri ligeterdő
4. Faóriások erdeje
5. Út az ősi hullámok hátán

Dunaalmási Kőpite Túrakörök – 2018

9.

ÜDVÖZÖLJÜK A TANÖSVÉNYEN!

A Dunaalmási Kőpíte Túraörök Tanösvény 9,3 km hosszan kanyarog és 32 állomásával vezet végig a lefutott korok emlékei és a ma is megélhető látnivalók között.

A 4 túraörökből álló tanösvény-rendszer alapvetően internet alapú, azaz letölthető mobilalkalmazásra épül, és tetszőleges útvonalon bejárható.

Az ingyenes Duna-Ipoly mobilalkalmazást letöltheti a Google Play Áruház-ból vagy az Apple Store-ból.

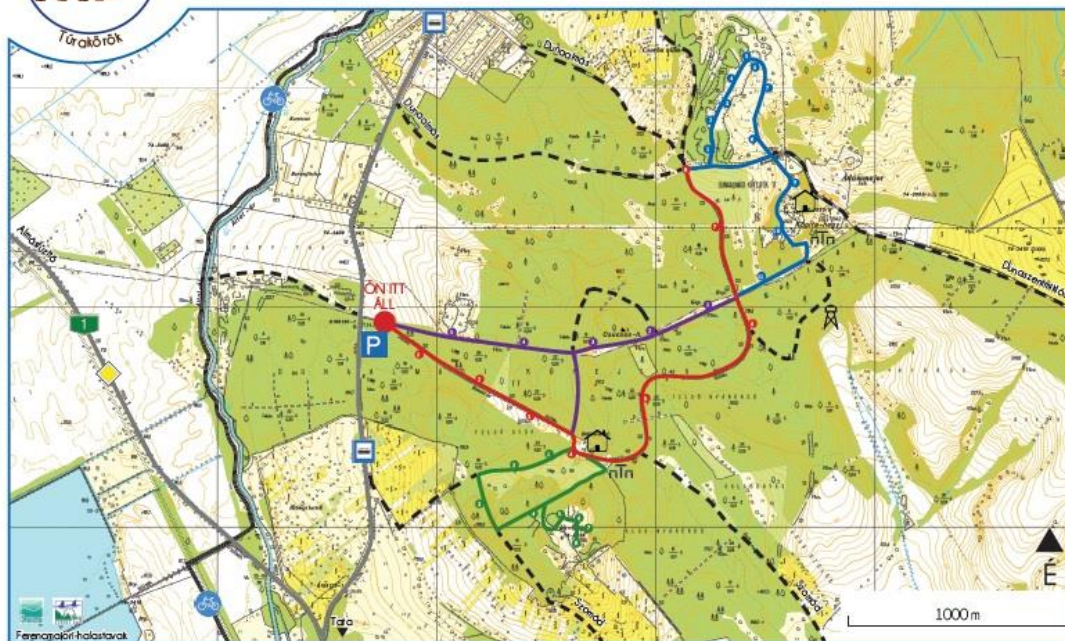
Ne felejtse, hogy a tanösvény végig természetvédelmi területen halad! Kérjük, ügyeljen arra, hogy ne zavarja az itt élő állatok nyugalmát és ne károsítsa a növényzetet! A keletkező hulladékot kérjük, vigye magával!

Köszönjük, hogy Ön is óvja a természeti értékeket!

www.dunaiopoly.hu

DUNAALMÁSI KŐPITE TÚRAÖRÖK

Piros útvonal: Római út
Hossz: 3,2 km, 8 állomás

Az egykori római út nyomán haladó útvonal adja az egész tanösvény-hálózat gerincét. A Tata-Dunaalmási közúti kezdődő műemlék út vezet el bennünket a Betlehem-pusztai erdőszélig érintésével egészen a Kőpíteig.

Az útvonal teljes hosszában bejárható kikapcsolható vagy akár babakocsival is.

Lila útvonal: Csúcsos-hegy
Hossz: 2 km, 5 állomás

A tanösvény e legrövidebb útvonala a Kőpíte-re vezető utat mintegy 800 méterrel rövidítve a hosszan kanyargó piros, Római úthoz képest egészen más jellegű területeken halad keresztül. A Csúcsos-hegy 220 méteres magasságától (3. állomás) egy kis kitérővel egy érdekes párhányos fenyvesbe juthatunk.

Zöld útvonal: Les-hegy
Hossz: 1,7 km, 6 állomás

Az útvonal a Betlehem-pusztai erdőszélig indulva kapcsolódik fel a Les-heggyre. Innen, a 236 méter magas hegy csúcs alatti bányaudvarból kerültek elő egykor a déli mamut csontvérédek. A Les-hegy szelvényeitől gyönyörű kilátás nyílik a közeli Ferencaji-halastavakra, valamint a Duna határát és szőlővárai oldalára. Tiszta időben és jó távcsővel akár a Pannón-halmi Főpátpádot is megpillanthatjuk.

Kék útvonal: Kőpíte
Hossz: 2,8 km, 11 állomás

Az útvonal a Kőpíte előtti nagy üregelágyazástól az édesvízi mészkő bányákban keresztül kapcsolódik fel a 292 méter magas Kőpíte csúcsára, ahol a tanösvény legzsebesebb panorámája tárul elénk és itt érkezőleg a rendelkezésünkre áll. A Kőpíte déli oldalában kialakított lépcsőre vezet egy nyílászáró, melyen visszatérhetünk a Római útra, vagy egy kis kitérővel eljuthatunk egy impozáns, 12 m magas kilátóhoz is.

Az útvonal a Gerecse Natúrpark tanösvény-hálózat része.

Együttműködő partnerek:

A DÉLI MAMUT (Mammuthus meridionalis)

A kőfalkák területéről előkerült ácsleletek közül az egyik legnevezetesebb a mintegy 2,5 millió éve itt élt déli mamut. E hatalmas állatok elsősorban az őrlőfogait, illetve ezek lenyomatát kerütek elő a terület fő geológiai értékét adó édesvízi mészkő rétegekből. A déli mamut példányait az egykori itt lakott korszakborsók víze vonzotta ide a környékről. A legfontosabb lelőhelyek a Les-hegyen lévő Órdágyász-szállásnál, a Kőpíte melletti kőfalkákban és a lila útvonal melletti homok- és kavicsbányában találhatók.

A tanösvény applikáció letölthető:

Készült a Barlangok védelme a Gerecseben, a Pilisben és Vértesben, földalatti és barlangtani bemutatóhelyek tematikus hálózatának létrehozása c. pályázattal KEHOP-4.1.0-15-2016-00009; 2018.

SZÉCHENYI 2020

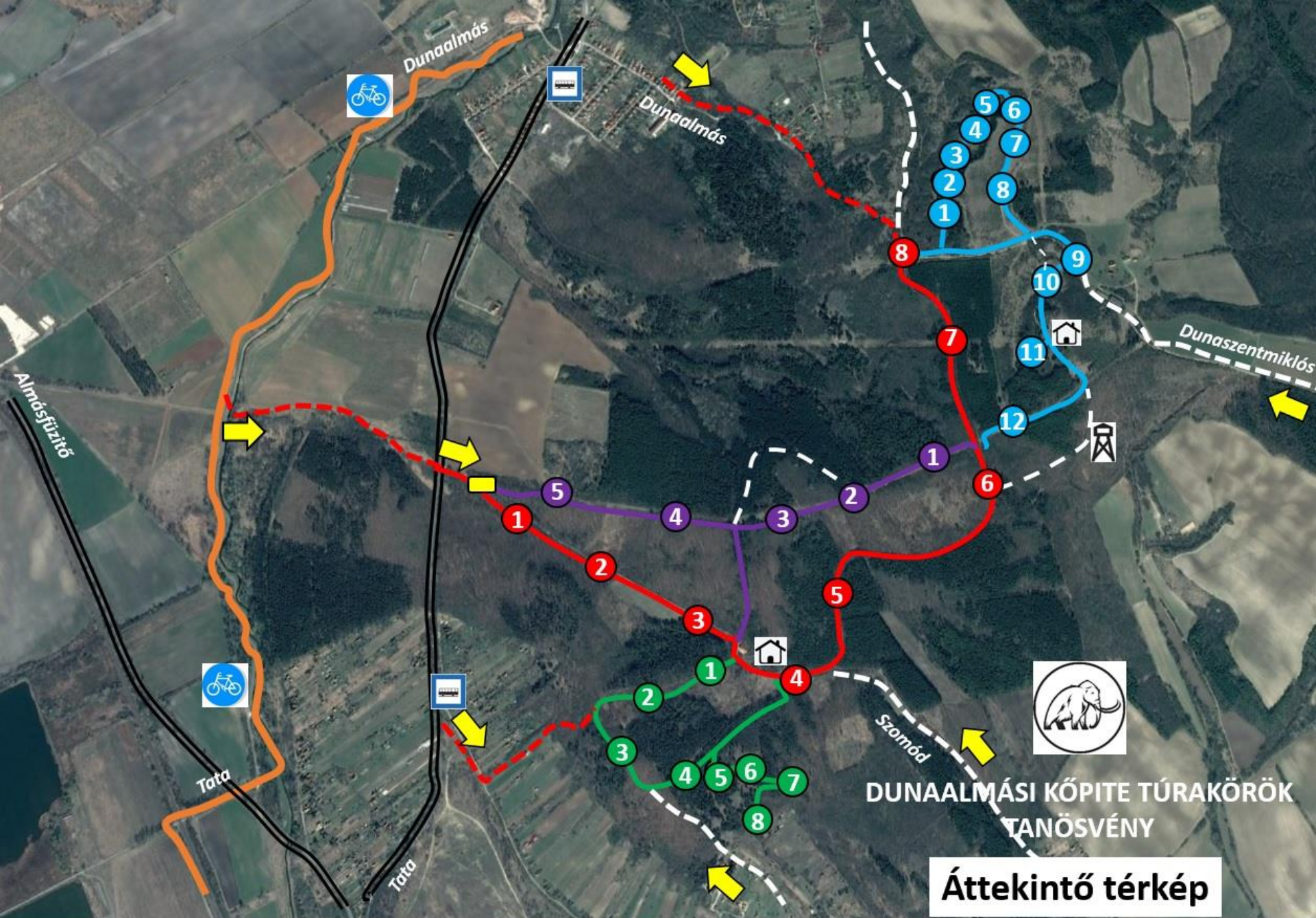

Európai Unió
Európai Strukturális
és Regionális Alapok

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

10 km – 32 állomás

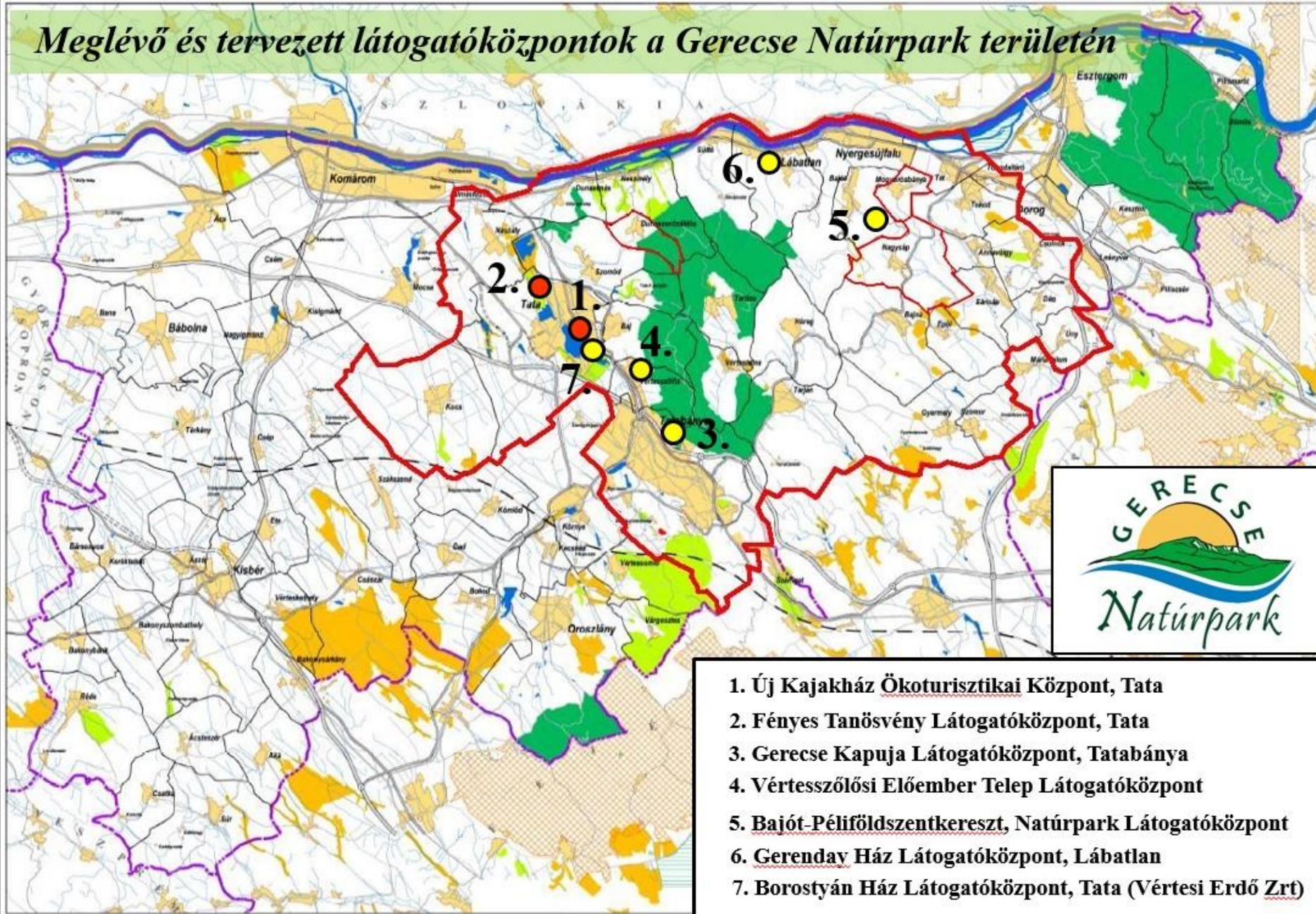

<http://turam.hu>

Közpite Túrakörök Tanösvény, Dunaalmás

Meglévő és tervezett látogatóközpontok a Gerecse Natúrpark területén

1. Új Kajakház Ökoturisztikai Központ, Tata
2. Fényes Tanösvény Látogatóközpont, Tata
3. Gerecse Kapuja Látogatóközpont, Tatabánya
4. Vértesszőlői Előember Telep Látogatóközpont
5. Bajót-Péliföldszentkereszt, Natúrpark Látogatóközpont
6. Gerenday Ház Látogatóközpont, Lábatten
7. Borostyán Ház Látogatóközpont, Tata (Vértesi Erdő Zrt)

Emblematikus helyszínek a Gerecse Natúrparkban

Természetes Életmód Alapítvány
Agostyáni Ökofalu

Emblematikus helyszínek a Gerecse Natúrparkban

Gerecse Natúrpark Látogatóközpontja
Bajót, Péliföldszentkereszt

**Tartsanak velünk
a Fényes Tanösvényen!**

